

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Методика складання фінансового звіту та аналіз фінансових
результатів діяльності малого підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування
другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 071 Облік і оподаткування
групи 1
Денисенко В.О.
Керівник: Тютюнник С.В.
Рецензент: Чернецька О.В.

Полтава 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра обліку і оподаткування

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Наталія КАНЦЕДАЛ

14 листопада 2024 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Денисенко Валентини Олександрівни

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Методика складання фінансового звіту та аналіз фінансових результатів діяльності малого підприємства»

керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Тютюнник Світлана Василівна

Затверджено засіданням кафедри протокол № 5 від 07 жовтня 2024 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 11 грудня 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи:

фінансова звітність підприємства за 2022 – 2024 рр.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретико-методичні основи фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва.

Розділ 2. Методика складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва.

Розділ 3. Аналіз фінансових результатів малого підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

6. Дата видачі завдання: 14 листопада 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2024 р. – 29.10.2024 р.	
2	Затвердження завдання на кваліфікаційну роботу, узгодження плану	30.10.2024 р. – 14.11.2024 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	15.11.2024 р. – 10.11.2025 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	15.11.2024 р. – 03.02.2025 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	04.02.2025 р. – 10.11.2025 р.	
7	Оформлення тексту роботи	11.11.2025 р. – 17.11.2025 р.	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	18.11.2025 р. – 20.11.2025 р.	
9	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	21.11.2025 р. – 27.11.2025 р.	
10	Нормо-контроль	28.11.2025 р. – 04.12.2025 р.	
11	Захист кваліфікаційної роботи	16.12.2025 р. - 18.12.2025 р.	

Здобувач вищої освіти

Валентина ДЕНИСЕНКО

Керівник роботи

Світлана ТЮТЮННИК

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	8
1.1. Теоретичні основи складання фінансової звітності малих підприємств.....	8
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	21
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства.....	21
2.2. Підготовка облікових даних для складання фінансової звітності малого підприємства.....	26
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	34
3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання	34
3.2. Аналіз формування доходів, витрат та фінансових результатів.....	49
3.3. Оцінювання рентабельності та шляхи підвищення прибутковості діяльності підприємства.....	60
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	88

ВСТУП

Актуальність теми. Результати господарської діяльності будь-якого підприємства цікавлять широке коло користувачів фінансової інформації. З метою задоволення їх потреб, складається фінансова звітність. Вона надає повну картину фінансового стану підприємства, включаючи дані про наявність, розподіл та використання фінансових ресурсів, одержані прибутки чи збитки, рух власного й позикового капіталу, грошові потоки, а також детальний стан активів (основних, оборотних, нематеріальних) та заборгованостей (дебіторської та кредиторської). Для українських підприємств фінансова звітність є обов'язковою, оскільки вона одночасно виконує дві функції: надає універсальну інформацію державним органам (для цього її форми регламентуються законом) і водночас надає індивідуальну інформацію керівництву для внутрішнього управління та контролю. Розробка теорії та дослідження її проблем допомагає прогнозувати розвиток звітності, роблячи облікові системи підприємств більш адаптивними до нових економічних умов.

Одним із важливих сегментів економіки України є малий бізнес. У загальній чисельності вітчизняних суб'єктів господарювання частка малих підприємств становить більше 90 %, проте в умовах воєнного стану спостерігається скорочення чисельності малих підприємств, що зумовлюється руйнуванням підприємств внаслідок воєнних дій, вимушеним переселенням підприємців. Поряд з цим малий бізнес все більше адаптується до нових умов, відновлює свою діяльність та сприяє працевлаштуванню шляхом створення робочих місць, доданої вартості, а також забезпечує економічне зростання [42]

Питання щодо формування та аналізу показників фінансової звітності досліджували у своїх працях такі науковці: Ф.Ф. Бутинець, Ю.А. Верига, Т.В. Давидюк, Н.Ю. Єршова, В.Л. Коріньєв, Н.Ю. Мардус, М.С. Пушкар, Н.М. Ткаченко, П.Я. Хомин та інші. Поряд з цим залишаються питання, які потребують подальшого дослідження, зокрема щодо організації порядку

формування фінансового звіту та аналізу фінансового стану і фінансових результатів малого підприємства. Таким чином, потреба у подальшому вирішенні теоретичних і прикладних проблем методики складання фінансової звітності для малого бізнесу та необхідність комплексного аналізу їхнього фінансового стану зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, визначивши її мету, завдання та структуру.

Мета і завдання дослідження. Мета – розробити та обґрунтувати теоретичні засади і практичні рекомендації, що стосуються методики складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва, а також комплексного аналізу його фінансового стану та фінансових результатів.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі вирішено наступні завдання:

- розкрити та узагальнити теоретичні основи складання фінансової звітності суб'єктами малого бізнесу, а також проаналізувати стан дослідженості проблеми та існуючі підходи до визначення поняття «фінансова звітність».
- вивчити організацію бухгалтерського обліку та практику складання фінансової звітності на підприємстві;
- провести комплексний аналіз фінансових результатів малого підприємства за напрямками: аналіз формування доходів, витрат та фінансових результатів; оцінка впливу факторів на зміну показників фінансових результатів; оцінювання показників рентабельності;
- провести оцінку сильних та слабких сторін, а також визначити сприятливі можливості та загрози за результатами SWOT-аналізу фінансових результатів малого підприємства;
- сформулювати рекомендації щодо підвищення прибутковості діяльності підприємства, зокрема на основі матриці стратегій TOWS.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження – теоретико-методичні основи, а також поточна практика формування фінансової звітності малого підприємства та аналізу його фінансових результатів. Предмет

дослідження – облікові процедури з підготовки та складання фінансової звітності на підприємстві.

При написанні кваліфікаційної роботи були використані нормативні документи, законодавчі акти, спеціальна література з бухгалтерського обліку. Інформаційною базою виконання роботи слугували Фінансові звіти малого підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна одержаних автором результатів досліджень у кваліфікаційній роботі полягає у наступному:

- визначено напрями вдосконалення методики складання фінансової звітності малими підприємствами;
- запропоновано методичну схему комплексного оцінювання фінансових результатів малого підприємства; зокрема обґрунтовано необхідність її доповнення дослідженнями щодо вивчення впливу чинників на показники результативності діяльності;
- проведено SWOT-аналіз фінансових результатів малих підприємств за результатами якого розроблено матрицю стратегій TOWS, яка дозволяє визначити пріоритети фінансових інвестицій та запропонувати шляхи оптимізації.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на 2 міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Стратегічні пріоритети розвитку соціально-економічних систем у контексті сучасного наукового виміру» (МДПУ ім. Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя, 23.11.2025 р.); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Науковий вимір осмислення та пошуку оптимальних моделей розвитку України: маркетинговий, економічний, фінансовий, управлінський та правовий аспекти» (АПСВТ, м. Київ, 19.03.2025 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 2 наукові праці загальним обсягом 0,29 друк. арк., у тому числі в матеріалах конференцій – 2 тези доповіді обсягом 0,29 друк. арк.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Теоретичні основи складання фінансової звітності малих підприємств

Сучасна система ведення бухгалтерського обліку та складання звітності, яка запроваджена на вітчизняних підприємствах, спрямована для задоволення актуальних потреб в інформаційних даних різних груп користувачів, які мають запити щодо даних про результати діяльності підприємства.

Перед системою ведення бухгалтерського обліку поставлено наступні завдання [9]:

- забезпечення менеджерів підприємства достовірною інформацією, яка потрібна для прийняття зважених управлінських рішень;
- надання зовнішнім користувачам, включно з кредиторами, інвесторами та іншими зацікавленими особами, даних про фінансовий стан і результати господарської діяльності, для розробки та прийняття економічно обґрунтованих рішень;
- звітування перед державними органами, такими як податкові служби та органи статистики, про результати роботи за певний проміжок часу для коректного визначення та перерахування сум до відповідних державних фондів.

Виконання поставлених завдань досягається шляхом складання на підприємстві певних форм звітності та їх подання відповідним користувачам.

Теорія бухгалтерської звітності є невід'ємною складовою системи теорій бухгалтерського обліку, яка постійно еволюціонує та розвивається під впливом змін як у самій теорії, так і в обліковій практиці. Під цими теоріями розуміють абстрактні системи мислення, що стосуються генерування облікових даних, які відображаються у фінансових звітах, причому їхньою теоретичною основою

виступають теорія прийняття рішень, теорія вимірювання (оцінки) та інформаційна теорія, які спільно характеризують змістовні, процедурні та герменевтичні аспекти використання звітності. Дана теорія постійно розвивається та адаптується до змін, які відбуваються в економічній практиці та пристосовується до вимог зацікавлених користувачів.

Основні категорії теоретичних основ звітності та їх характеристики представлено на рис. 1.1.

Об'єкт	• Розглядається підприємство як окремий об'єкт діяльності
Предмет	• Досліджуються показники, які містять дані про фінансовий стан та результати діяльності підприємства
Суб'єкти	• Працівники служби бухгалтерії підприємства
Мета	• Підготовка та надання зацікавленим користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності для розробки управлінських рішень
Завдання	• Підготовка системи показників у визначених статтях окремих форм звітності. • Агрегація даних із визначеним ступенем узагальнення. • Підготовка інформації у визначеному користувачем вигляді. • Надання інформації користувачам. • Своєчасне надання інформації зацікавленим користувачам звітності.

Рис. 1.1. Категорії теоретичних основ звітності та їх характеристики
[систематизовано та узагальнено на основі джерел 3, 9, 16, 28]

Основна мета теорії бухгалтерської звітності – це підготовка систематичної та послідовної основи для використання облікових принципів. Мета розвивається шляхом роз'яснення існуючої практики щодо формування форм звітності; розуміння механізму її впливу на процес розробки та прийняття управлінських рішень; підготовки прогнозу щодо подальшого її розвитку та удосконалення. Також вона є основою під час розробки нових стандартів та нормативно-правових актів. По суті, під цією теорією розуміють абстрактну систему ідей, які пояснюють, як створюються, формуються та відображаються

фінансові дані у сформованих звітах [3, 9, 16]. Теорія не виникає сама по собі, а ґрунтується на трьох основних концепціях: теорії прийняття рішень (яка визначає змістовну наповненість звітів з метою надання інформації користувачам при прийнятті рішення щодо вибору варіанту дій); теорії вимірювання (забезпечує проведення оцінки активів та зобов'язань) та інформаційній теорії (забезпечує передачу підготовлених даних користувачам).

Теорія прийняття рішень (Decision-Making Theory) є однією з найважливіших теоретичних основ, що визначають змістовні аспекти та структуру сучасної фінансової звітності. Її вплив характеризується тим, що основною метою звітності є надання релевантної інформації для потреб різних груп користувачів для прийняття економічних рішень. Її основний вплив полягає в тому, що концептуальна мета звітності зміщується від простого відображення в обліку минулих подій до надання інформації, корисної для прийняття економічних рішень інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами. Тобто це свідчить, що звітність повинна бути структурована так, щоб зацікавлені користувачі могли ефективно прогнозувати майбутні грошові потоки підприємства [9]. На практиці це призвело до необхідності детального розкриття інформації: показники балансу (активи та зобов'язання) повинні бути подані з урахуванням рівня ліквідності для оцінювання платоспроможності, а звіт про фінансові результати потребує деталізації джерел доходу для прогнозування ефективності. Крім того, саме ця теорія підкреслює критичну важливість звіту про рух грошових коштів, оскільки чисті грошові потоки є найнадійнішим показником для оцінки фінансової стійкості. Також посилюється значення принципів істотності та повноти розкриття: звітність, включно з Примітками, повинна містити всі деталі, які можуть вплинути на економічне рішення користувача. Таким чином, теорія прийняття рішень перетворила звітність на комплексний інформаційний інструмент, орієнтований на прогноз та оцінку ризиків.

Незважаючи на відсутність єдиної думки серед вітчизняних та

зарубіжних науковців щодо доцільності окремої теорії в цій сфері, бухгалтерська звітність, як результат облікових процедур, залишається об'єктом активного вивчення, і в результаті досліджень формується певна абстрактна система поглядів щодо її структури, методики формування, складання та оприлюднення [9]. Кінцева мета теорій бухгалтерської звітності полягає у забезпеченні основи для застосування загальних принципів і понять, що дозволяють абстрагуватися від поточної практики для забезпечення її послідовного та систематичного розвитку, поліпшення, кращого розуміння, пояснення та прогнозування, а також уможливають побудову прогнозів щодо її подальшого розвитку, що є критично важливим для підвищення адаптивності облікових систем підприємства до майбутніх соціально-економічних умов.

В Україні фінансова звітність визначається як структурована система узагальнених показників, що базується на бухгалтерському обліку та відображає фінансовий стан підприємства на звітну дату і результати його діяльності за період. Це робить її ключовим джерелом інформації для аналізу, а її форми є об'єктом перевірок (аудиту) та експертиз [28]. Підприємство має ефективно застосовувати ці дані для внутрішнього управління та інформування зовнішніх зацікавлених сторін, оскільки саме звітність дозволяє детально оцінити фінансовий стан та прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Хоча звітність є безумовно основним інформаційним джерелом, її цінність для кожного користувача (юридичної чи фізичної особи) визначається необхідністю отримання достовірної, своєчасної та актуальної інформації в регламентовані терміни. Звітність має універсальний характер, оскільки всі суб'єкти зобов'язані організовувати облік та подавати її до державних органів, тоді як її індивідуальний характер проявляється у задоволенні внутрішніх управлінських потреб. Держава забезпечує регламентування звітності, встановлюючи єдині форми, показники, принципи складання та терміни подання для всіх галузей, що дозволяє узагальнювати економічні показники. При формуванні звітності обов'язковим є виконання вимог нормативно-правових актів щодо розкриття

інформації про активи, капітал, зобов'язання, фінансовий стан та результати діяльності, яка має істотний вплив. Зрештою, фінансова звітність є необхідною інформаційною базою для проведення аналізу, що задовольняє потреби управління та контролю [28].

Вся інформація, що міститься у звітності підприємства, є кінцевим результатом облікового процесу. Цей процес охоплює послідовне виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення та узагальнення даних, необхідних для зберігання та передачі повної інформації про господарську діяльність і фінансовий стан підприємства. Класифікація видів обліку за результатами ведення яких складається звітність підприємства наведена в табл. 1.1 [9].

Таблиця 1.1

Класифікація видів обліку, які є основою для складання звітності підприємства

Вид обліку	Призначення
За просторово-часовими ознаками:	
Оперативний облік	Фіксація подій та операцій виробничо-господарської діяльності безпосередньо на робочому місці або одразу після їх здійснення для миттєвого контролю
Бухгалтерський облік	Систематичний облік, що здійснюється в масштабах усього підприємства за часові проміжки (від місяця до року). Базується на даних оперативного обліку, які групуються й обробляються.
Статистичний облік	Збір та узагальнення даних, що охоплюють масштаби діяльності галузі, регіону чи країни, зазвичай за тривалі періоди (понад рік).
За орієнтацією на забезпечення користувачів інформацією для прийняття певного типу рішень стосовно даного підприємства:	
Управлінський облік	Забезпечення внутрішнього менеджменту інформацією, необхідною для прийняття оперативних та стратегічних управлінських рішень на підприємстві.
Фінансовий облік	Надання інформації переважно зовнішнім користувачам (інвесторам, кредиторам) для прийняття ними фінансових рішень щодо даного підприємства.
Податковий облік	Формування інформаційної бази для визначення, нарахування та сплати податків і зборів. Слугує для розрахунку бази оподаткування та перевірки коректності розрахунків державними податковими органами.

Основні характеристики сучасної системи видів обліку та звітності, а також потенційні користувачі та порядок формування звітності за підсумками

ведення обліку, представлені В.Д. Зелікман та іншими, наведено в табл. А.1 додатку А.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», обов'язок подання фінансової звітності поширюється на всі підприємства та юридичні особи, незалежно від їхньої організаційно-правової форми і форми власності [44].

Малі підприємства - це підприємства (крім юридичних осіб 3 групи на ЄП), які не вписуються у критерії для мікропідприємств. І водночас для яких показники на дату складання річної фінансової звітності за рік, передній до звітного, відповідають щонайменше двом із критеріїв: середня кількість працівників – від 10 до 50 осіб включно; балансова вартість активів – від 350000 до 4000000 євро включно; чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – від 700000 до 8000000 євро включно. Для суб'єктів малого підприємництва, відповідно до законодавства, передбачено складання скороченої фінансової звітності. Користувачами цієї звітності є власники, органи державної статистики, податкова служба та інші зацікавлені сторони (зокрема, банки). Річний звітний період – це календарний рік (з 1 січня по 31 грудня). Винятком є новостворені (період менше 12, але не більше 15 місяців) та ліквідовані підприємства (період з 1 січня до дати виключення з держреєстру). Малі підприємства також зобов'язані складати проміжну квартальну звітність (за I квартал, півріччя, 9 місяців) за тими ж формами, що й річна. Кінцеві терміни подання: квартальна – до 30-го числа місяця, що настає за звітним кварталом; річна – до 28 лютого наступного року (п. 5 Порядку подання).

Дані бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати є вихідною інформаційною базою для комплексної оцінки підприємства. Їхній аналіз дає змогу дослідити структурні зміни, динаміку показників, встановити тенденції розвитку фінансового стану та ідентифікувати ключові фактори впливу.

Фінансово-господарський аналіз охоплює як розрахунок кількісних показників (коефіцієнтів) та співвідношень, так і їхню якісну інтерпретацію та порівняння з показниками аналогічних суб'єктів. Ключові напрями аналізу: активи, зобов'язання, платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість та ділова активність. Для підвищення достовірності оцінки поточного фінансового положення та розробки стратегічних рішень, аналіз фінансової звітності здійснюється за допомогою вертикального, горизонтального методів, а також аналізу фінансових коефіцієнтів, які відображають взаємозв'язки між різними елементами звітності

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» встановлює зміст, склад та форму фінансової звітності, яку повинні подавати малі підприємства. Зокрема, регулює порядок формування у розрізі статей Балансу (форми № 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) [34]. Фінансова звітність малого підприємства (форми № 1-м – Баланс та № 2-м – Звіт про фінансові результати) формується на основі таких обов'язкових правил згідно з НП(С)БО 25:

1. Баланс (форма № 1-м) відображає активи, зобов'язання та власний капітал. Обов'язковою умовою є рівність суми активів сумі пасивів (зобов'язань і власного капіталу) (п. 1, розд. II НП(С)БО 25).

2. Базується його формування на принципі розгорнутості. Тобто, статті активів і зобов'язань не можуть бути згорнуті (сальдовані), за винятком випадків, прямо передбачених іншими НП(С)БО (п. 6, розд. I НП(С)БО 25).

3. Формування підсумків балансу враховує, що у підрахунку загальних підсумків розділів додаються лише рядки, коди яких закінчуються на «0» та «5».

Звіт про фінансові результати (форма № 2-м) призначений для відображення доходів, витрат та фінансового результату (прибутку або збитку) підприємства за звітний період. Мета цієї форми – надати користувачам повну, правдиву та неупереджену інформацію про фінансово-господарську діяльність.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Актуальність удосконалення процесу складання фінансової звітності для малого підприємства, на підставі узагальнення наукових досліджень, можна звести до трьох основних аспектів: внутрішні потреби управління, зовнішні вимоги та довіра, а також технологічний розвиток.

Внутрішні потреби управління заключаються в тому, що і малі підприємства, як і інші суб'єкти господарювання, потребують якісної інформації під час прийняття управлінських рішень щодо:

- обґрунтованості рішень (якісна, своєчасна та достовірна звітність дозволяє власнику/керівнику оперативно оцінювати фінансовий стан, визначати рівень рентабельності, контролювати витрати та планувати інвестиції. Без цього рішення можуть бути помилковими);

- підвищення ефективності (удосконалення через автоматизацію та оптимізацію внутрішніх процедур (наприклад, інтеграція обліку та первинних документів) значно знижує трудомісткість процесу складання звітності, економлячи час бухгалтера для більш аналітичної роботи);

- контролю ресурсів (удосконалення, зокрема, через деталізація обліку (навіть у спрощеній формі), посилює внутрішній контроль за активами та зобов'язаннями, мінімізуючи ризик шахрайства та помилок).

Удосконалення процесу складання фінансової звітності допомагає підприємству у взаємодії із зовнішнім середовищем шляхом врахування його вимог та забезпечення довіри, а саме:

- постійне дотримання відповідності законодавству (внесення змін до ПКУ та НП(С)БО (навіть для спрощеного обліку) вимагають постійного удосконалення облікових процедур з метою уникнення штрафів та санкцій;

- залучення фінансування (під час звернення до банків, інвесторів чи кредитних спілок, якісна та прозора фінансова звітність (часто доповнена внутрішнім аналізом) є ключовою умовою для одержання кредиту чи

інвестицій. Удосконалення підвищує довіру до підприємства);

- зовнішній аудит/перевірки (чітко структурований та автоматизований процес складання звітності значно спрощує проходження податкових перевірок та зовнішнього аудиту, заощаджуючи час та ресурси).

Технологічний розвиток та стандартизація також вимагають удосконалення процесу складання фінансової звітності. Зокрема, це стосується:

- переходу до діджиталізації (сучасні тенденції вимагають переходу на електронний документообіг (ЕДО) та використання хмарних облікових систем. Удосконалення цих процесів є вимогою часу для інтеграції в сучасне бізнес-середовище);

- потенційної зміни статусу (підприємство може розвиватися та перейти до категорії середнього. Заздалегідь впроваджені якісні та автоматизовані процеси обліку значно полегшать перехід на повні НП(С)БО або навіть МСФЗ для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП)).

Таким чином, удосконалення процесу складання фінансової звітності – це не просто бажана опція, а життєво необхідний інструмент для конкурентоспроможності, стабільності та розвитку малого підприємства в умовах мінливого законодавства та економіки.

Саме удосконалення процесу складання фінансової звітності малого підприємства спрямоване на підвищення ефективності, достовірності та аналітичної цінності даних, що подаються. Враховуючи спрощений характер звітності (НП(С)БО 25, форми № 1-м, № 2-м), удосконалення зазвичай концентруються на автоматизації та поліпшенні внутрішнього контролю.

Напрями удосконалення процесу складання фінансової звітності:

1. Технологічне удосконалення та автоматизація:

- запровадження спеціалізованого програмного забезпечення (перехід від ручного обліку або використання простих таблиць до комплексних бухгалтерських програм, що забезпечить автоматичне формування Балансу (форма № 1-м) та Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) безпосередньо

з облікових даних, мінімізуючи ризик механічних помилок);

- інтеграція облікових систем (забезпечення зв'язку між первинною документацією (банком, касою, складським обліком) та бухгалтерською програмою, що дозволить оперативно відображати всі господарські операції);

- електронний документообіг (ЕДО) (перехід на ЕДО для первинних документів (рахунки, акти, накладні) значно прискорить збір інформації для звітного періоду та зменшить обсяг паперової роботи).

2. Удосконалення облікової політики:

- чітка регламентація облікових методів (навіть за спрощеного обліку, необхідно формалізувати обрані методи, наприклад, метод оцінки запасів (FIFO, середньозважена), метод нарахування амортизації основних засобів, порядок визнання доходів, це забезпечить послідовність у відображенні показників від періоду до періоду);

- деталізація робочого плану рахунків (адаптація стандартного плану рахунків під специфіку малого підприємства шляхом додавання аналітичних субрахунків дозволить автоматично групувати дані, необхідні для заповнення конкретних рядків звітності, особливо для розділення доходів і витрат за видами діяльності).

3. Підвищення аналітичної цінності звітності шляхом удосконалення її для внутрішніх потреб:

- розширена внутрішня звітність (складання внутрішніх, більш деталізованих форм (навіть у табличному вигляді) на додаток до обов'язкових форм № 1-м та № 2-м. Наприклад, детальний Звіт про рух грошових коштів (для власників) або Звіт про дебіторську/кредиторську заборгованість);

- включення аналітичних даних у Примітки (незважаючи на те, що малі підприємства не зобов'язані подавати Примітки до річної звітності, їхнє внутрішнє складання дозволить пояснити ключові зміни у фінансовому стані, оцінити ліквідність та фінансову стійкість за допомогою коефіцієнтів);

- порівняльний аналіз (запровадження практики порівняння звітних

показників (Баланс, Звіт про фінансові результати) за попередні періоди (горизонтальний аналіз) та структурний аналіз (вертикальний аналіз) для швидкого виявлення негативних тенденцій).

4. Внутрішній контроль та якість даних:

- регулярна звірка обліку (проведення щомісячної/щоквартальної звірки сальдо рахунків, зокрема звірка із контрагентами та банківськими виписками; регулярна інвентаризація активів та зобов'язань);

- контроль за дотриманням термінів (встановлення жорстких внутрішніх термінів для закриття періоду та подання первинних документів, що гарантуватиме своєчасне складання проміжної та річної звітності);

- навчання персоналу (регулярне оновлення знань відповідальних осіб щодо змін у НП(С)БО 25 та податковому законодавстві).

Незважаючи на спрощення щодо її формування, фінансова звітність малих підприємств повинна відповідати основним принципам, визначеними Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО [31, 34, 44]:

- Повнота - звітність повинна містити всю інформацію, необхідну для прийняття рішень користувачами.

- Обачність - застосування в обліку методів, які мають запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат й завищенню оцінки активів та доходів.

- Нарахування - доходи та витрати визнаються в періоді їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

- Послідовність - постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики.

- Єдність грошового вимірника - вимірювання та узагальнення всіх операцій підприємства у єдиній грошовій одиниці.

В останні роки Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), як зазначають О. Поліщук та В. Білоус, стали основною глобальною тенденцією у

сфері обліку та звітності як у світі, так і в Україні. Така тенденція обумовлена низкою чинників [42]:

1. Глобалізація та торгівля (МСФЗ створюють єдину універсальну мову фінансової звітності, що підвищують зрозумілість та порівнянність звітів компаній різних країн для міжнародних інвесторів та кредиторів).

2. Розвиток ринків капіталу (застосування МСФЗ підвищує якість та достовірність фінансової інформації, що сприяє зростанню довіри інвесторів та збільшенню ліквідності цінних паперів компаній).

3. Підвищення якості (стандарти встановлюють більш жорсткі вимоги до змісту звітності, забезпечуючи її високу достовірність і корисність).

Суб'єкти малого бізнесу в Україні не мають законодавчого обов'язку складати звітність за МСФЗ. Рішення про перехід є індивідуальним і вимагає всебічного врахування усіх факторів. Складання звітності за МСФЗ є доцільним для малих підприємств, які прагнуть залучати зовнішні інвестиції, виходити на міжнародні ринки або потребують точнішого уявлення про свій фінансовий стан. Необхідність такого переходу також може виникнути, якщо підприємство становить суспільний інтерес, є публічним або активно бере участь у міжнародних операціях.

Водночас, застосування МСФЗ для малого бізнесу не завжди виправдане і може бути не вигідним. При прийнятті рішення необхідно зважити всі потенційні переваги та недоліки (табл. 1.2).

Загалом, погоджуємося з думкою авторів, застосування МСФЗ є вигідним для малих підприємств, які мають намір працювати на міжнародних ринках, залучати іноземні інвестиції та налагоджувати співпрацю з іноземними партнерами. Проте, через обмежені ресурси та недостатній досвід, перехід на стандарти може супроводжуватися значними труднощами та витратами.

Для мінімізації цих витрат і складнощів малому бізнесу рекомендується залучати сторонні послуги з обліку та забезпечити належну професійну підготовку власного персоналу з питань МСФЗ.

Таблиця 1.2

Переваги та недоліки застосування МСФЗ суб'єктами малого підприємництва [42]

Переваги	Недоліки
Підвищення якості фінансової звітності, забезпечення прозорості та можливості порівнянності фінансових даних	Додаткові фінансові витрати на впровадження та адаптацію облікових систем до вимог МСФЗ
Підвищення довіри з боку зовнішніх користувачів (інвесторів, банків)	Значне ускладнення бухгалтерського обліку, що потребує більшої кількості професійних суджень
Удосконалення внутрішнього управління та прийняття рішень	Потреба в залученні зовнішніх кваліфікованих консультантів з метою забезпечення коректності звітності
Стимулювання розвитку та створення нових бізнес-можливостей	Витрати на навчання та перепідготовку облікового персоналу
Спрощення консолідації звітності для компаній з міжнародними операціями	Складнощі у розумінні деталізованої звітності МСФЗ пересічними (непрофесійними) користувачами.

Отже, процес впровадження МСФЗ для малих підприємств в Україні є складною та багатокомпонентною ініціативою, яка вже розпочата, але все ще вимагає спільних зусиль від держави, бізнесу та громадськості для вирішення наявних проблем.

Таким чином, в умовах сьогодення бухгалтерська звітність є об'єктом дослідження до розгляду якого постійно звертаються науковці. Так як вона є: універсальною, адже всі суб'єкти господарювання повинні організовувати ведення бухгалтерського обліку та подавати сформовану звітність до державних органів (саме державне регламентування забезпечує використання єдиних уніфікованих форм та показників); індивідуальною (задовольняє специфічні потреби внутрішнього управління та контролю на кожному підприємстві); слугує базою для прогнозування (допомагає прогнозувати майбутній розвиток підприємства та підвищувати адаптивність його облікових систем до нових умов господарювання).

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Підприємство функціонує на підставі свого Статуту (у новій редакції від 10 грудня 2024 р.) (додаток Б.1) та керується у своїй діяльності Цивільним, Господарським кодексами України та іншим чинним законодавством.

Підприємство створене з основною метою ведення підприємницької діяльності у сфері телекомунікацій та надання послуг для отримання прибутку та задоволення інтересів своїх учасників і трудового колективу.

Підприємство діє на принципах повного господарського розрахунку, самоокупності та самофінансування, несучи фінансову і майнову відповідальність за результати діяльності та за виконання всіх зобов'язань перед контрагентами та бюджетом. Як юридична особа, воно веде самостійний баланс, має право відкривати банківські рахунки, використовувати печатку та інші необхідні реквізити.

Предмет діяльності підприємства охоплює широкий спектр медіа- та комунікаційних послуг, зокрема: створення та трансляція продуктів через власні радіо-, теле-, відео- та комп'ютерні студії, експлуатація мереж кабельного мовлення, виробництво реклами та надання послуг доступу до мережі Інтернет.

Для забезпечення своєї діяльності підприємство сформувало статутний капітал за рахунок внесків учасників. Воно володіє, користується та розпоряджається власним майном, вартість якого відображається у самостійному балансі.

Джерела формування майна включають внески учасників, доходи від реалізації послуг, банківські кредити, доходи від цінних паперів та благодійні внески. Підприємство самостійно формує свою виробничу програму та комерційну стратегію.

Прибуток формується після покриття всіх матеріальних витрат та витрат на оплату праці та підлягає оподаткуванню згідно із законодавством.

Підприємство зобов'язане вести бухгалтерський та оперативний облік, а також подавати фінансову та статистичну звітність, проте публічна звітність про результати його діяльності не вимагається.

Припинення діяльності відбувається шляхом реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації з моменту внесення відповідного запису до єдиного державного реєстру.

Організація бухгалтерського обліку на малих підприємствах має свої особливості, оскільки законодавство України передбачає для них значні спрощення.

Це регулюється, перш за все, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [44] та Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» (НП(С)БО 25) [34].

Малі підприємства можуть застосовувати спрощений підхід до обліку, але зобов'язані при цьому дотримуватися загальних принципів бухгалтерського обліку (нарахування, обачність, повне висвітлення та ін.). Відповідальність за організацію обліку та забезпечення фіксації всіх господарських операцій несе керівник підприємства.

Керівник малого підприємства має право самостійно обрати як буде вестися облік: чи шляхом введення штатної одиниці (головний бухгалтер або бухгалтер), чи самостійно керівник, чи будуть залучені сторонні фахівці (через укладення договору про бухгалтерське обслуговування, аутсорсинг) [9] (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Моделі організації ведення обліку на малих підприємствах

Спосіб організації	Переваги	Недоліки
Штатний бухгалтер (або за сумісництвом)	Глибока інтеграція у бізнес-процеси, оперативність контролю, пряма підпорядкованість та управління з боку керівництва	Значні фінансові витрати (заробітна плата, податки, ЄСВ) та організаційні витрати (облаштування робочого місця, забезпечення ресурсами).
Аутсорсинг (спеціалізована компанія)	Економія на утриманні штатної одиниці, доступ до високої кваліфікації та широкого галузевого досвіду (особливо у нетипових питаннях).	Потенційно нижча оперативність, ризик втрати конфіденційності (вимога надійного захисту даних), залежність від зовнішнього виконавця.
Самостійне ведення керівником	Мінімальні прямі витрати на оплату праці та утримання бухгалтерського апарату.	Висока ймовірність помилок через відсутність спеціалізованих знань, відволікання керівника від стратегічних завдань. Актуально лише для мікропідприємств із незначною кількістю господарських операцій.

Обов'язковим внутрішнім документом, який регулює ведення бухгалтерського обліку, є Наказ про облікову політику, в якому повинно бути визначено, на підставі основних принципів обліку та звітності, застосовувані форми звітності; метод оцінки вибуття запасів; метод нарахування амортизації основних засобів та нематеріальних активів; порядок визнання доходів і витрат.

Усі господарські операції повинні бути підтверджені первинними документами, з метою оптимізації ведення обліку все більш ширше відбувається перехід до електронного документообігу. З метою систематизації інформації малі підприємства можуть використовувати спрощену форму реєстрів.

Запровадження спеціалізованого програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку сприяє зниженню ризику помилок при перенесенні даних та проведенні розрахунків; забезпечує оперативне формування звітності та податкових декларацій; дозволяє проводити постійний контроль за залишками, дебіторською/кредиторською заборгованістю та фінансовими результатами.

Організація обліку на підприємстві регулюється Наказом про облікову

політику від 02.01.2020 р. № 1 (додаток Б.2). Облік ведеться бухгалтерією, яку очолює бухгалтер, що несе особисту відповідальність перед керівником, забезпечує дотримання єдиних методологічних основ та має право другого підпису на документах. Облік ведеться комп'ютерною формою із застосуванням робочого Плану рахунків. З матеріально-відповідальними особами укладаються договори про повну матеріальну відповідальність.

Методологічні засади (відповідно до НП(С)БО) передбачають:

1. Основні засоби: вартісний критерій – понад 20000 грн (без ПДВ); амортизація нараховується методом зменшення залишкової вартості; ліквідаційна вартість приймається за нуль.

2. МНМА: об'єкти вартістю до 20000 грн; амортизація нараховується одноразово (100 %) при введенні в експлуатацію.

3. Запаси: облікова одиниця – найменування запасів; оцінка при вибутті здійснюється методом середньозваженої собівартості; МШП списуються з балансу при передачі в експлуатацію, але підлягають подальшому оперативному кількісному обліку.

4. Доходи/витрати: доходи від надання послуг визнаються після оформлення акта виконаних робіт; загальновиробничі витрати розподіляються щомісячно.

Інвентаризація проводиться відповідно до ст. 10 Закону України № 996, зокрема обов'язково перед складанням річної фінансової звітності (орієнтовно з 01.10 по 31.12), а також при зміні матеріально-відповідальних осіб або у разі надзвичайних подій. Для проведення робіт затверджено постійно діючу інвентаризаційну комісію.

Зміни в обліковій політиці допускаються в таких випадках: якщо змінюються статутні вимоги; якщо змінюються вимоги органу, який затверджує НП(С)БО; якщо зміни забезпечать достовірне відображення подій або операцій у фінансовій звітності підприємства.

Організація праці виконавців облікового процесу при складанні

фінансової звітності на малому підприємстві має вирішальне значення для ефективності, дотримання термінів та достовірності даних. Вона залежить від обраної моделі ведення обліку (штатний бухгалтер, аутсорсинг чи керівник) та ступеня автоматизації.

На відміну від великих підприємств, де є відділи, на малих підприємствах організація праці виконавців зводиться до розподілу ролей між мінімальною кількістю осіб (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Розподіл обов'язків виконавців облікового процесу

Модель обліку	Ключовий виконавець	Розподіл функцій та відповідальності
Штатний бухгалтер (одна особа)	Головний (або єдиний) бухгалтер підприємства	Централізоване виконання: головний бухгалтер здійснює весь цикл облікового процесу – від систематизації первинної документації до формування та подання фінансової звітності.
Аутсорсинг (зовнішня спеціалізована компанія)	Фахівець (бухгалтер) аутсорсингової компанії	Розподілена відповідальність: працівники малого підприємства (персонал) забезпечують формування та своєчасну передачу первинних документів. Аутсорсер відповідає за їхню обробку, ведення облікових реєстрів, складання та подання фінансової звітності.
Самостійне ведення обліку (керівником/власником)	Керівник або власник підприємства	Повне самообслуговування: Керівник/власник особисто веде облікові реєстри та формує фінансову звітність, часто використовуючи спрощене програмне забезпечення або хмарні сервіси.

Основою для раціональної організації праці виконавців облікового процесу є регламентація праці та документообіг. Зокрема, якісна та раціональна організація праці залежить від чіткої внутрішньої документації. У першу чергу від Наказу про облікову політику, адже цей документ визначає методи обліку, тим самим стандартизуючи працю виконавців.

Графік документообігу встановлює відповідальність (визначає відповідальних за створення документу та його затвердження); терміни подачі документів до бухгалтерії. У посадових інструкціях чітко визначені функціональні обов'язки бухгалтера чи особи, відповідальної за облік, включаючи обов'язок щодо складання та подання фінансової звітності у

визначені терміни.

На малих підприємствах організація праці виконавців також залежить від застосування технологій. Усі виконавці повинні працювати в одній обліковій системі (або мати єдиний канал передачі даних), що забезпечить синхронність даних і зменшить кількість помилок при перенесенні інформації. Повинно бути встановлено чіткі права доступу в обліковій системі: оператори (менеджер/касир) мають право вводити первинні документи; бухгалтер – перевіряти, коригувати та закривати рахунки, керівник – має право доступу до звітів і фінального підписання фінансової звітності.

Запровадження електронного документообігу значно спростить працю, оскільки документи від контрагентів автоматично будуть завантажуватися в облікову систему, скорочуючи ручний ввід даних бухгалтером.

2.2. Підготовка облікових даних для складання фінансової звітності малого підприємства

Організація облікового процесу на малих підприємствах, як і на досліджуваному підприємстві, за умови її належного виконання, забезпечує його функціонування не просто як обов'язкової функції, а як безперервного, контрольованого та ефективного інструменту управління. Ключовим елементом цього процесу є заключний етап складання фінансової звітності, який характеризується підвищеною відповідальністю та необхідністю високої організованості праці. Структура заключного етапу на підприємстві охоплює (рис. 2.1):

1. Розподіл відповідальності на передзвітному етапі (визначення обов'язків щодо проведення інвентаризації (керівник, комірник, бухгалтер), здійснення звірок з контрагентами та банківськими установами, а також виключна відповідальність бухгалтера за нарахування амортизації).

2. Складання та внутрішня перевірка (бухгалтер-виконавець формує форми № 1-м та № 2-м, здійснює їхню верифікацію на відповідність обов'язковим контрольним співвідношенням (Актив = Пасив, узгодження показника чистого прибутку між формами)).

3. Фінальне затвердження та подання (передача фінансової звітності на підпис керівнику, її наступна електронна відправка до ДПС та Державної служби статистики України. Контроль за успішним прийняттям поданих звітів є невід'ємною частиною роботи виконавця).

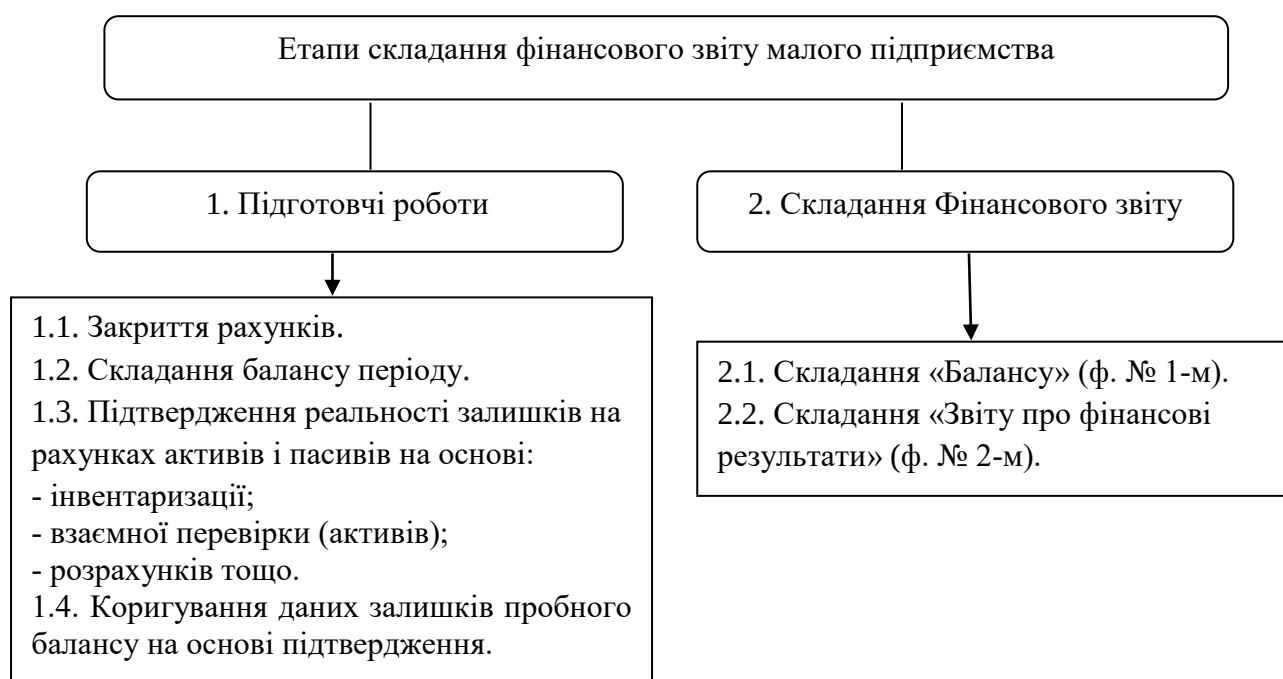

Рис. 2.1. Етапи складання Фінансового звіту малого підприємства

Організація регламентних процедур, що передують складанню фінансової звітності, є функціональним обов'язком головного бухгалтера (бухгалтера), який несе відповідальність за повноту і достовірність кінцевих звітних показників [16].

Підготовчий етап має бути завершений до початку формування звітності та охоплює два основні блоки робіт:

1. Перевірка повноти та оформлення даних:

– контроль за повнотою відображення усіх господарських операцій у

поточному обліку;

- ретельна перевірка наявності та правильності оформлення первинних документів (зокрема, усіх обов'язкових реквізитів).

2. Завершення облікових записів (коригування):

- уточнення розподілу доходів і витрат між суміжними періодами;
- перевірка стану розрахунків з подальшим списанням нереальної дебіторської та кредиторської (з минулим строком позовної давності) заборгованості;

- закриття рахунків обліку витрат (розподіл витрат на обслуговування та управління; визначення фактичної собівартості реалізованої/випущеної продукції);

- визначення та списання фінансового результату (прибутків, збитків) від усіх видів діяльності;

- списання використаного прибутку (якщо складається річний звіт).

Завершальним кроком є звірка даних аналітичного і синтетичного обліку та внесення необхідних виправних записів.

Для забезпечення достовірності річної фінансової звітності обов'язково проводиться повна інвентаризація усіх господарських засобів, джерел їх формування та розрахунків з контрагентами. Її результати підлягають обов'язковому відображенню в бухгалтерському обліку [9].

Заходи інвентаризації на підприємстві охоплюють:

- Активи: перевірка наявності та стану основних засобів і МНМА (з виявленням об'єктів для списання), а також перерахунок/зважування запасів (товарів, сировини) на складах.

- Кошти: перевірка готівки в касі та звірка банківських рахунків за виписками.

- Розрахунки: отримання підтвердження сум заборгованості від дебіторів і кредиторів.

Також необхідно узгодити та відрегулювати сальдо за розрахунками з

бюджетом, соціальними фондами та банківськими установами, що відображаються у балансі.

Чинне законодавство передбачає, що повна інвентаризація має бути проведена у терміни, найбільш наближені до дати річного звіту (зазвичай, між 1 жовтня і груднем).

Після завершення всіх підготовчих робіт, наступним важливим етапом є закриття рахунків та визначення фінансового результату діяльності підприємства.

Цей процес відбувається послідовно:

1. Закриття рахунків доходів і витрат (сальдо всіх рахунків, що обліковують доходи (клас 7) та витрати (класи 8 і 9), переноситься (закривається) на зведений рахунок 79 «Фінансові результати» [3]).

2. Визначення чистого фінансового результату (наступним етапом є визначення прибутку або збитку року. Це здійснюється шляхом перенесення сальдо з рахунку 79 «Фінансові результати» на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)»).

3. Відображення результату (отже, на рахунку 44 акумулюється та відображається чистий фінансовий результат звітного періоду).

Після виконання всіх заключних операцій, на рахунках класів 1–6 (облік активів, капіталу та зобов'язань) повинні залишатися лише кінцеві сальдо, які безпосередньо переносяться до Балансу (форма № 1-м).

Наступним обов'язковим кроком на підприємстві є контрольна перевірка сформованої звітності, яка включає:

1. Дотримання балансової рівності (проводиться перевірка, що сума активів повністю відповідає сумі пасивів (капітал + зобов'язання).

2. Звірка форм звітності (проводиться порівняння фінансового результату зі Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) з відповідним показником, відображеним у Балансі (форма № 1-м). Ці показники мають бути ідентичними).

Повністю сформовані та перевірені форми фінансової звітності підписуються керівником підприємства та бухгалтером (додатки В-Д).

Таким чином, складання та подання фінансової звітності є фінальним і обов'язковим етапом облікового циклу малого підприємства. Цей процес чітко регламентується ключовими нормативно-правовими актами: Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність».

Складання звітності на підприємстві розпочинається лише після завершення всіх заключних облікових робіт (включаючи інвентаризацію, нарахування амортизації, а також закриття рахунків доходів та витрат). Але, насамперед, мале підприємство зобов'язане чітко визначити свій статус (як малого або мікропідприємства), оскільки від цього залежить, які саме форми звітності будуть використовуватися.

Спрощена фінансова звітність малих підприємств має значні відмінності від звітності великих компаній. Зокрема, малі підприємства не складають Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал та окремих Приміток до річної фінансової звітності. Необхідна інформація для розкриття включається безпосередньо у скорочені форми (№ 1-м та № 2-м), де статті є узагальненими, об'єднаними та мають мінімальний ступінь деталізації.

Використання спеціалізованих програмних продуктів (таких як М.Е.Дос, хмарні сервіси тощо) для формування звітності на основі введених облікових даних мінімізує помилки, пов'язані з ручним перенесенням інформації.

Структура Балансу (форма № 1-м):

1. У Балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал, при цьому підсумок активів завжди повинен дорівнювати сумі зобов'язань та капіталу.

2. Баланс складається з активу та пасиву [3].

3. Графа 3 містить показники на початок звітного року (дані минулорічного річного балансу). Ці показники не змінюються при складанні

проміжного квартального балансу.

4. Графа 4 містить дані на кінець звітного періоду. При складанні квартальної звітності ці показники наводяться наростаючим підсумком з початку року.

Підприємства, що застосовують НП(С)БО 25 [19, 34], можуть суттєво спростити ведення бухгалтерського обліку, відмовившись від деяких складних процедур:

1. Запровадити ведення спрощеного обліку основних засобів (дозволено обліковувати необоротні активи лише за первісною вартістю. Таким чином, виключається необхідність проведення тестів на зменшення корисності та процедур переоцінки активів до справедливої вартості).

2. Визнавати витрати за фактом їх понесення замість створення забезпечень (надана можливість не створювати забезпечення майбутніх зобов'язань (наприклад, резерв відпусток або гарантійний резерв), а витрати визнавати за фактом їх понесення).

3. Поточну дебіторську заборгованість відображати в балансі за фактичною сумою (без необхідності дисконтування або створення резерву сумнівних боргів).

У додатку А.2 наведено взаємозв'язок рядків Балансу (форма № 1-м) та рахунків бухгалтерського обліку.

Метою складання Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) є забезпечення користувачів повною, правдивою та неупередженою інформацією про всі доходи, витрати, а також отримані прибутки та збитки від діяльності підприємства за звітний період.

При поданні показників на підприємстві дотримуються таких вимог:

1. Одиниця виміру (показники звіту наводяться у тисячах гривень з одним десятковим знаком).

2. Відображення витрат (показники, що стосуються витрат і збитків, відображаються в дужках).

У додатку А.2 наведено взаємозв'язок рядків Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) та рахунків бухгалтерського обліку.

Фінансова звітність підприємств є відкритою інформацією і, як правило, не становить комерційної таємниці, не є конфіденційною та не належить до інформації з обмеженим доступом, якщо інше прямо не передбачено законодавством. На фінансову звітність не поширюється заборона щодо поширення статистичної інформації.

Підприємства також зобов'язані надавати копії своєї фінансової звітності за запитом юридичних та фізичних осіб у порядку, встановленому Законом України «Про доступ до публічної інформації».

Інформація про підприємство, яка повинна бути наведена у фінансовій звітності:

1. Назва, організаційно-правова форма діяльності та місцезнаходження підприємства (країну, де зареєстроване підприємство, адреса його офісу).
2. Короткий опис основної діяльності підприємства.
3. Середня чисельність працівників підприємства упродовж звітного періоду.
4. Дата затвердження фінансової звітності.
5. Повідомлення про складання фінансової звітності за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності.

Вимоги до підписання фінансової звітності:

1. Внутрішній облік - звітність підписують керівник (власник) підприємства (або уповноважена ним особа) та бухгалтер (або особа, відповідальна за ведення обліку).

2. Облік на аутсорсингу - якщо бухгалтерський облік ведеться сторонньою організацією (аудиторською чи бухгалтерською фірмою), звітність підписують: керівник підприємства (або уповноважена особа) та керівник аутсорсингової

компанії (або уповноважена особа). При цьому відповідальність аутсорсингової компанії визначається законом та договором про надання послуг.

Фінансова звітність подається виключно в електронному форматі з використанням кваліфікованого електронного підпису (КЕП).

Для подання використовуються спеціалізовані програми (М.Е.Дос, «Сота») або інтегровані сервіси (наприклад, «Електронний кабінет платника» ДПС).

Організація процесу електронного подання передбачає визначення відповідальної особи (бухгалтера чи аутсорсера), яка контролює дотримання термінів, формує електронні файли та забезпечує їх своєчасну відправку адресатам.

Правильна організація праці виконавців на малих підприємствах забезпечує, що обліковий процес є не просто функцією, а безперервним, контрольованим та ефективним інструментом.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання

Оцінювання фінансового стану є ключовим аспектом фінансово-економічної характеристики підприємства. Фінансовий стан – це комплексний показник, який відображає ефективність використання та розміщення фінансових ресурсів, будучи результатом взаємодії всіх елементів фінансових відносин. Аналіз фінансово-економічного стану підприємства буде проведено за напрямками: структура та динаміка активів і джерел капіталу; платоспроможність та фінансова стійкість. Аналіз майнового стану малого підприємства – це ключовий етап фінансово-економічної діагностики, який дозволяє оцінити, якими ресурсами володіє підприємство, наскільки ефективно вони використовуються та проаналізувати джерела їх формування. Через спрощену звітність малих підприємств в Україні (зокрема, використання Балансу (Форма № 1-м)), акценти в аналізі зміщуються на найбільш суттєві показники.

Для малого підприємства ідеальною є ситуація, коли більша частина активів фінансується власним капіталом (особливо нерозподіленим прибутком) і, за необхідності, довгостроковими позиками, а не короткостроковими боргами, які можуть швидко призвести до неплатоспроможності.

За інформацією додатків В, Г, Д проаналізуємо динаміку вартості майна підприємства та структуру його активів (зокрема, співвідношення між необоротними і оборотними (табл. 3.1). Розрахунки будуть проведені відповідно до розробленої методики, яка представлена в додатку Ж.

Загальна вартість майна підприємства упродовж досліджуваного періоду (2022–2024 рр.) (табл. 3.1) характеризується неоднорідною динамікою.

Таблиця 3.1

Склад і динаміка майна підприємства на кінець 2022, 2023 та 2024 років

Вид активів (майна)	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сум- ку	сума, тис. грн	у % до під- сум- ку	сума, тис. грн	у % до під- сум- ку	суми, тис. грн	час- тки, в. п.	у %
Майно – всього	1828,8	100,0	2252,5	100,0	1671,2	100,0	-157,6	-	-8,6
1.Необоротні активи	729,6	39,9	1195,7	53,1	1294,6	77,5	+565,0	+37,6	+77,4
1.1. Основні засоби	729,6	39,9	1195,7	53,1	1294,6	77,5	+565,0	+37,6	+77,4
2. Оборотні активи	1099,2	60,1	1056,8	46,9	376,6	22,5	-722,6	-37,6	-65,7
2.1. Запаси	64,6	3,5	171,8	7,6	95,3	5,7	+30,7	+2,2	+47,5
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	13,0	0,7	7,2	0,3	30,7	1,8	+17,7	+1,1	у 2,4 р. б.
2.3. Гроші та їх еквіваленти	1021,6	55,9	877,8	39,0	250,6	15,0	-771,0	-40,9	-75,5

Спочатку відбулося зростання активів від 1828,8 тис. грн (на кінець 2022 р.) до максимального значення 2252,5 тис. грн (на кінець 2023 р.). Проте, у 2024 р. спостерігається значне скорочення майна, і на кінець періоду його загальна вартість становила 1671,2 тис. грн. Як наслідок, чисте скорочення майна за період склало 157,6 тис. грн, або 8,6%. Це свідчить про зменшення економічного потенціалу підприємства. Головною та найбільш суттєвою зміною у майновому стані є кардинальна трансформація структури активів (рис. 3.1), а саме зростання необоротних активів. Їх частка зросла більш ніж удвічі (з 39,9 % у 2022 р. до 77,5 % у 2024 р. (на 37,6 в.п.)). Усі необоротні активи представлені основними засобами, які збільшилися на 565,0 тис. грн (або на 77,4 %) за рахунок значного поповнення у 2023 та 2024 рр. Підвищення частки основних засобів свідчить про інвестиційну активність підприємства, спрямовану на технічне переоснащення та зміцнення виробничої бази (що є логічним для телекомпанії). Поряд з цим відбулося зниження частки оборотних

активів – з 60,1 % до 22,5 % (на 37,6 в. п.). У грошовому виразі це скорочення склало 722,6 тис. грн, або 65,7 %.

Рис. 3.1. Показники необоротних і оборотних активів підприємства на кінець 2022, 2023 та 2024 років

Скорочення оборотних активів відбулося переважно у результаті зниження найбільш ліквідної їхньої частини – статті «Гроші та їх еквіваленти», яка у 2022 р. становила 55,9 % від усього майна та різко скоротилася у 2023–2024 рр. (на 771,0 тис. грн, або 75,5 %). Ця зміна є головною причиною падіння загальної вартості майна. Ймовірно, значна частина грошових коштів була спрямована на придбання основних засобів (техніки, обладнання), що призвело до погіршення абсолютної платоспроможності підприємства.

У 2024 р. запаси підприємства зросли на 30,7 тис. грн (або 47,5 %), що може бути пов'язано з розширенням операційної діяльності або закупівлею матеріалів для нової техніки. Також відбулося зростання поточної дебіторської заборгованості на 17,7 тис. грн, або у 2,4 рази.

Таким чином, підприємство у 2022–2024 рр. здійснило суттєву інвестиційну політику спрямовану на оновлення та нарощування основних засобів. Це призвело до значного покращення виробничого потенціалу (збільшення частки основних засобів) у результаті різкого скорочення

високоліквідних активів (грошових коштів). Переважання необоротних активів (77,5 %) над оборотними (22,5 %) свідчить про те, що підприємство стало менш ліквідним, і його фінансова стійкість значною мірою залежить від ефективності використання нових основних засобів та генерування ними прибутку.

Проаналізуємо склад та динаміку джерел формування капіталу підприємства в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Склад і динаміка пасивів (джерел формування капіталу) підприємства
на кінець 2022, 2023 та 2024 років**

Вид пасивів (джерел формування капіталу)	2022 р.		2023 р.		2024 р.		Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.		
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн.	у % до під- сумку	суми, тис. грн.	част- ки, в. п.	у %
Джерела формування капіталу – всього	1828,8	100,0	2252,5	100,0	1671,2	100,0	-157,6	-	-8,6
1. Власний капітал	1702,8	93,1	2033,7	90,3	1459,7	87,3	-243,1	-5,8	-14,3
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	5,0	0,3	5,0	0,2	5,0	0,3	-	-	-
1.2. Нерозподілений прибуток	1697,8	92,8	2028,7	90,1	1454,7	87,0	-243,1	-5,8	-14,3
2. Зобов'язання	126,0	6,9	218,8	9,7	211,5	12,7	+85,5	+5,8	+67,9
2.1. Поточні зобов'язання	126,0	6,9	218,8	9,7	211,5	12,7	+85,5	+5,8	+67,9
2.1.1. Поточна кредиторська заборгованість	84,6	4,6	218,8	9,7	211,5	12,7	+126,9	+8,1	у 2,5 р. б.
2.1.2. Інші поточні зобов'язання	41,4	2,3	-	-	-	-	-41,4	-2,3	-100,0

Загальна сума джерел фінансування скоротилася за період 2022–2024 рр. на 157,6 тис. грн (або 8,6 %), склавши на кінець 2024 р. 1671,2 тис. грн. Це свідчить про загальне зменшення фінансової бази підприємства. Власний капітал є основним джерелом фінансування майна підприємства упродовж усього періоду, забезпечуючи переважну частку в структурі пасиву (від 93,1 %

до 87,3 %), що свідчить про високий рівень фінансової незалежності. Його вартість скоротилася у 2024 р. порівняно з 2022 р. на 243,1 тис. грн (або на 14,3 %), що обумовлюється зменшенням нерозподіленого прибутку (на 243,1 тис. грн), тоді як зареєстрований капітал залишався незмінним (5,0 тис. грн).

Попри загальне зменшення капіталу, частка позикового капіталу зросла (рис. 3.2), що вказує на погіршення фінансової незалежності. А саме, загальна сума зобов'язань зросла на 85,5 тис. грн (або 67,9 %) за період, склавши 211,5 тис. грн на кінець 2024 р. Усі зобов'язання підприємства є поточними (короткостроковими), їхня питома вага у структурі джерел зросла з 6,9 % до 12,7 % (5,8 в. п.). Зростання зобов'язань відбулося у результаті збільшення поточної кредиторської заборгованості на 126,9 тис. грн (у 2,5 рази). Значне зростання кредиторської заборгованості є джерелом фінансування придбаних активів. Проте, оскільки ці зобов'язання є короткостроковими, це підвищує фінансові ризики та тиск на платоспроможність підприємства.

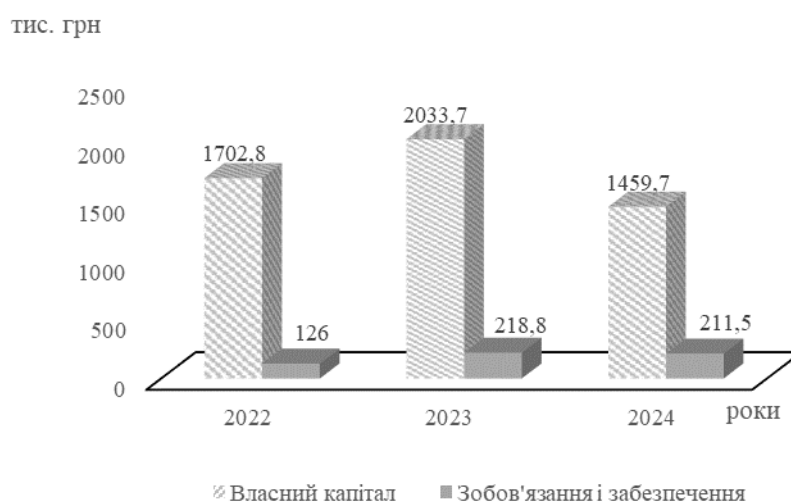

Рис. 3.2. Показники власного капіталу та поточних зобов'язань підприємства на кінець 2022, 2023 та 2024 років

Таким чином, фінансово-економічна діяльність підприємства у 2022–2024 рр. була спрямована на масштабне технічне переоснащення (зростання

основних засобів). Джерелом фінансування цієї інвестиції стало використання накопичених грошових коштів (скорочення високоліквідних активів); збільшення обсягу поточної кредиторської заборгованості, що призвело до скорочення нерозподіленого прибутку. Проте, навіть після інвестиційного циклу, підприємство зберігає високу фінансову незалежність та стабільність, оскільки має значний власний капітал. Основний фінансовий ризик полягає у необхідності контролювати та своєчасно погашати зростаючу короткострокову кредиторську заборгованість в умовах значного зменшення грошових коштів.

Одним із визначальних аспектів оцінювання майнового стану є дотримання фінансової рівноваги шляхом моніторингу та порівняння рівня та динаміки поточної дебіторської заборгованості з обсягами поточної кредиторської заборгованості (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Показники поточної дебіторської та поточної кредиторської заборгованостей підприємства на кінець 2022, 2023 та 2024 років

Аналіз порівняння показників заборгованості (рис. 3.3) показав, що на кінець 2024 р. поточна кредиторська заборгованість (211,5 тис. грн) значно перевищує поточну дебіторську заборгованість (30,7 тис. грн). Це співвідношення вказує на дефіцит ліквідних коштів для покриття невідкладних зобов'язань і є ознакою напруженого фінансового стану. Для збереження

платоспроможності підприємству необхідно терміново вжити заходів для прискорення інкасації дебіторської заборгованості та управління обсягами кредиторської заборгованості

Оцінка фінансової стійкості підприємства ґрунтується на об'єктивному аналізі структури активів і пасивів балансу. Це дозволяє визначити рівень фінансової незалежності. На практиці такий аналіз проводиться за допомогою системи фінансово-економічних коефіцієнтів, економічний зміст та нормативні значення яких для малого підприємства наведено в табл. Ж.5 (додаток Ж). Фактичні результати цих розрахунків представлені в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Оцінювання динаміки та рівня фінансової стійкості підприємства за системою відносних показників на кінець 2022, 2023 та 2024 років

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.
Показники структури джерел формування капіталу				
Коефіцієнт фінансової автономії	0,931	0,903	0,873	-0,058
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,069	0,097	0,127	+0,058
Коефіцієнт фінансового ризику	0,074	0,108	0,145	+0,071
Коефіцієнт фінансової стабільності	13,514	9,295	6,902	-6,612
Показники стану оборотних активів				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,572	0,412	0,113	-0,459
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	0,885	0,793	0,438	-0,447
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	1,050	1,047	1,518	+0,468
Показники стану основного капіталу				
Коефіцієнт майна виробничого призначення	0,434	0,607	0,832	+0,398
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,399	0,531	0,775	+0,376
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,707	0,636	0,659	-0,048
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	1,507	0,884	0,291	-1,216

Аналіз відносних показників (табл. 3.3) підтверджує раніше зроблені висновки про високу, але спадну фінансову стійкість підприємства, а також відображає його активну інвестиційну політику у 2023–2024 рр. Коефіцієнт фінансової автономії залишається на дуже високому рівні (норматив $\geq 0,5$), що свідчить про високу фінансову незалежність підприємства. На кінець 2024 р.

87,3 % майна профінансовано власними коштами. Проте, спостерігається негативна тенденція (рис. 3.4): коефіцієнт знизився на 0,058 за період, що вказує на зростання частки позикового капіталу.

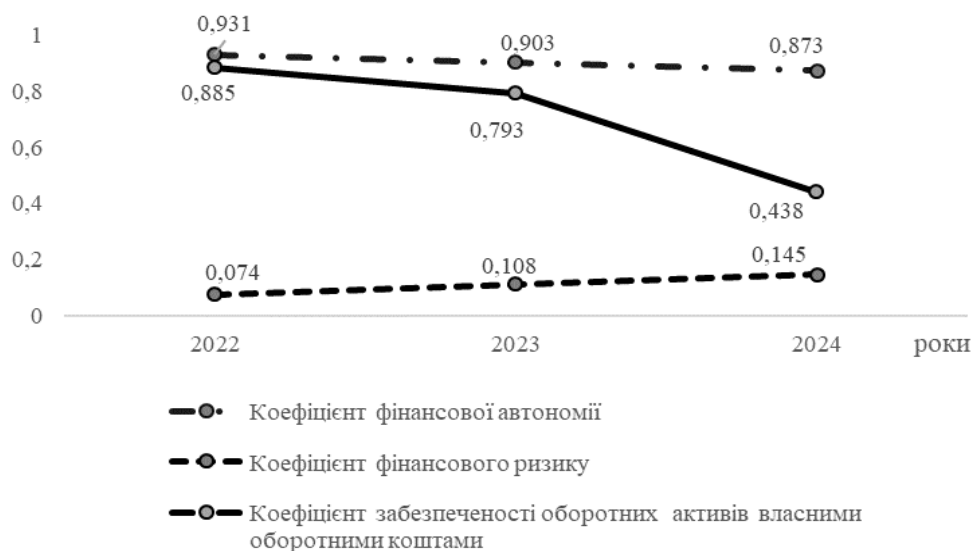

Рис. 3.4. Динаміка коефіцієнтів фінансової автономії, фінансового ризику та забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами підприємства на кінець 2022, 2023 та 2024 років

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу зріс на 0,058, відображаючи збільшення частки зовнішніх зобов'язань до 12,7 % у структурі пасиву. Коефіцієнт фінансової стабільності (або фінансування) хоча й суттєво знизився (на 6,612), все одно знаходиться на дуже високому рівні. Це означає, що у 2024 р. власний капітал у 6,9 разів перевищує позиковий, що підтверджує значний запас фінансової стійкості. Коефіцієнт фінансового ризику зріс на 0,071, що є негативною динамікою і означає, що частка ризику, пов'язаного із зовнішніми запозиченнями, зросла.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами критично знизився на 0,447 і впав нижче нормативного значення. Це негативний індикатор, який свідчить про те, що власні оборотні кошти покривають лише 43,8 % оборотних активів. Отже, підприємство втратило здатність фінансувати свої поточні активи виключно за рахунок

довгострокових джерел, що підвищує його залежність від короткострокових зобов'язань (кредиторської заборгованості).

Коефіцієнт маневреності власного капіталу різко знизився на 0,459. Це свідчить про скорочення частки власного капіталу, що використовується для фінансування поточної діяльності (оборотних активів). Значна частина власного капіталу була перенаправлена на фінансування необоротних активів. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів зріс на 0,376, що підтверджує зростання частки основних засобів у загальній структурі майна і є наслідком активної інвестиційної фази та оновлення виробничих потужностей. Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів різко знизився на 1,216, а це означає, що необоротні активи почали значно переважати оборотні (співвідношення 1 : 3,4), а структура майна перейшла від ліквідної (у 2022 р. переважали оборотні активи) до виробничої (у 2024 р. переважають необоротні активи). Коефіцієнт нагромадження амортизації незначно знизився (на 0,048), що може бути пов'язане із введенням в експлуатацію нового обладнання (з нульовим зносом), що «омолодило» загальну структуру основних засобів.

Отже, підприємство упродовж 2022–2024 рр. пройшло фазу значної структурної перебудови майна, спрямованої на зміцнення виробничої бази (інвестиції в основні засоби). Незважаючи на збереження високої фінансової незалежності (коефіцієнт автономії 0,873) фінансова стійкість погіршилася у результаті: перенаправлення власного капіталу з оборотних активів на необоротні, що підтверджується різким падінням коефіцієнта забезпеченості оборотних активів (до 0,438); зростання залежності від короткострокових зобов'язань для фінансування поточної діяльності.

Загалом, підприємство залишається фінансово стійким у довгостроковій перспективі, але має напружену структуру оборотного капіталу, що вимагає контролю за платоспроможністю.

Ліквідність і платоспроможність визначають фінансову стійкість суб'єкта господарювання, відображаючи його спроможність своєчасно виконувати

зобов'язання та потенціал до ефективної діяльності. Для проведення аналізу ліквідності балансу буде використана інформація форми № 1-м «Баланс» за період 2022–2024 рр. (додатки В, Г, Д), з попереднім групуванням активів за ступенем ліквідності (табл. Ж.6) та пасивів за терміновістю погашення (табл. Ж.7) (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

**Групування активів і пасивів за ступенем ліквідності підприємства
на кінець 2022, 2023 та 2024 років**

Групи	Види активів та пасивів	Роки		
		2022	2023	2024
A1	Високоліквідні активи	1021,6	877,8	250,6
A2	Середньоліквідні активи	13,0	7,2	30,7
A3	Низьколіквідні активи	64,6	171,8	95,3
Разом		1099,2	1056,8	376,6
П1	Найбільш строкові зобов'язання	84,6	218,8	211,5
П2	Короткострокові зобов'язання	41,4	-	-
П3	Довгострокові зобов'язання	-	-	-
Разом		126,0	218,8	211,5
Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів				
A1-П1	Високоліквідних активів	+937,0	+659,0	+39,1
A2-П2	Середньоліквідних активів	-28,4	+7,2	+30,7
A3-П3	Низьколіквідних активів	+64,6	+171,8	+95,3
Разом		+973,2	+838,0	+165,1

Аналіз групування активів і пасивів за ступенем ліквідності (табл. 3.4) показує, що баланс підприємства упродовж усього періоду дослідження (2022–2024 рр.) був абсолютно ліквідним, так як спостерігався надлишок платіжних засобів (сума високо-, середньо- та низьколіквідних активів (A1 + A2 + A3) значно перевищувала загальну суму зобов'язань (П1 + П2 + П3) упродовж усіх трьох років.

Загальний надлишок склав 973,2 тис. грн на кінець 2022 р., 838,0 тис. грн у 2023 р. та 165,1 тис. грн у 2024 р.

Спостерігається значне скорочення загальної суми активів підприємства (з 1099,2 тис. грн у 2022 р. до 376,6 тис. грн у 2024 р.), що є основним фактором зменшення загального надлишку платіжних засобів.

Найбільшу частку у структурі активів займали високоліквідні активи (A1), які, однак, зазнали найбільш різкого скорочення – з 1021,6 тис. грн у 2022 р. до 250,6 тис. грн у 2024 р., що свідчить про використання або виведення найбільш ліквідних ресурсів. Середньоліквідні (A2) та низьколіквідні (A3) активи мають меншу абсолютну вартість, але їхня частка у загальній структурі зросла, особливо у 2023 р. для A3, що може вказувати на зростання залишків дебіторської заборгованості або запасів.

Хоча загальний баланс є ліквідним, аналіз співвідношень груп активів і пасивів демонструє певну нерівномірність, але з позитивною динамікою в останній рік для A2-П2.

Ідеальна ліквідність спостерігалася за першою умовою ($A1 \geq P1$), так як високоліквідні активи (A1) значно перевищували найбільш строкові зобов'язання (P1) у всі періоди. Найбільший запас був у 2022 р. (937,0 тис. грн), але до 2024 р. він різко скоротився до 39,1 тис. грн. Це зменшення свідчить про зниження запасу міцності підприємства щодо негайного погашення боргів. За другою умовою щодо співвідношення A2 та P2, то у 2022 р. спостерігалася нестача середньоліквідних активів для покриття короткострокових зобов'язань (28,4 тис. грн). Проте, у 2023–2024 рр. короткострокові зобов'язання (P2) були відсутні, що автоматично зробило співвідношення позитивним (7,2 тис. грн та 30,7 тис. грн відповідно), суттєво покращивши середню ліквідність. Сума найбільш строкових зобов'язань (P1) зросла майже в 2,5 рази у 2023 р. порівняно з 2022 р. (з 84,6 тис. грн до 218,8 тис. грн) і залишилася на цьому рівні у 2024 р. (211,5 тис. грн). Це говорить про зростання обсягу кредиторської заборгованості, що потребує негайного погашення.

З 2023 р. у структурі зобов'язань відсутні короткострокові (P2) та довгострокові (P3) зобов'язання, що значно спрощує структуру пасивів і позитивно впливає на загальну ліквідність балансу.

Таким чином, незважаючи на абсолютну ліквідність балансу упродовж

усього періоду, у 2024 р. спостерігається найбільше зниження запасу фінансової міцності. Скорочення високоліквідних активів (A1) і зростання найбільш строкових зобов'язань (П1) призвело до значного зменшення надлишку A1 над П1. Отже, підприємству слід проаналізувати причини різкого скорочення найбільш ліквідних активів і забезпечити підтримання такого співвідношення $A1 \geq P1$ на рівні, який гарантує фінансову стійкість та своєчасне виконання поточних зобов'язань.

За результатами досліджень підприємству з метою покращення управління ліквідністю пропонується: оптимізувати грошові потоки (розробити більш точне прогнозування надходжень і платежів з метою дотримання мінімально необхідного рівня грошових коштів для покриття поточних зобов'язань); дотримуватися «золотого правила» ліквідності (враховуючи, що надлишок A1 над П1 скоротився до мінімального рівня (39,1 тис. грн), підприємству слід постійно моніторити це співвідношення та прагнути до його збільшення, щоб забезпечити надійний запас платоспроможності на випадок непередбачених витрат); впровадити суворішу політику кредитування та ефективніші механізми стягнення заборгованості для прискорення перетворення цих активів на грошові кошти; провести ревізію низьколіквідних активів (A3) (якщо значна частина цих активів представлена неліквідними запасами або сумнівною заборгованістю, необхідно розглянути можливість їх списання або реалізації для очищення балансу та отримання додаткових коштів); структурувати короткострокові борги (оскільки П1 (найбільш строкові зобов'язання) зросли та залишаються на високому рівні (близько 211–218 тис. грн), варто розглянути можливість переговорів з основними кредиторами щодо продовження термінів оплати частини заборгованості, а це може допомогти згладити піки платежів та зменшити навантаження на A1); мінімізувати строкові зобов'язання (забезпечити, щоб зростання П1 не випереджало зростання A1, оскільки це прямо знижує коефіцієнт абсолютної ліквідності); здійснювати управління фінансовою стійкістю (за умови загального скорочення

валюти балансу, підприємству необхідно проаналізувати свої бізнес-процеси та інвестиційну політику для визначення шляхів відновлення активної діяльності та нарощування обсягів активів); проводити постійний моніторинг (проводити щоквартальний (або щомісячний) моніторинг показників ліквідності балансу та їхніх співвідношень (зокрема, А1-П1, А2-П2, А3-П3) для оперативного виявлення та усунення дисбалансів).

З метою комплексного аналізу платоспроможності підприємства буде проведено розрахунок та оцінювання рівня і динаміки відповідних відносних показників (табл. 3.5). Інтерпретація отриманих результатів здійснюватиметься з урахуванням суті та нормативних меж коефіцієнтів (додаток Ж, табл. Ж.8). Розрахунковою базою є дані форми № 1-м «Баланс» (додатки В, Г, Д).

Таблиця 3.5

**Показники оцінювання платоспроможності підприємства
на кінець 2022, 2023 та 2024 років**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	8,108	4,012	1,185	-6,923
Коефіцієнт швидкої ліквідності	8,211	4,045	1,330	-6,881
Коефіцієнт загальної ліквідності	8,724	4,830	1,781	-6,943

На основі аналізу динаміки коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності підприємства за період 2022–2024 рр. (табл. 3.5) можна зробити наступні висновки. Рівень ліквідності та платоспроможності має стійку тенденцію до значного погіршення упродовж періоду дослідження, спостерігається різке зниження значень усіх ключових коефіцієнтів ліквідності: коефіцієнта абсолютної, швидкої та загальної ліквідності. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності скоротилося більш ніж у 6,8 рази (з 8,108 у 2022 р. до 1,185 у 2024 р.). Хоча зниження є критичним (на 6,923), отримане на кінець 2024 р. значення (1,185) залишається значно вищим за нормативний мінімум, що свідчить про те, що підприємство зберігає дуже високу здатність негайно погасити частину своїх короткострокових зобов'язань за рахунок

найліквідніших активів (грошових коштів та їх еквівалентів). Значення коефіцієнта швидкої ліквідності також суттєво знизилося (з 8,211 до 1,330, на 6,881). Незважаючи на таку негативну динаміку, кінцеве значення (1,330) перевищує загальноприйнятий норматив, а це означає, що у 2024 р. підприємство все ще здатне покрити свої короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів, їх еквівалентів та короткострокової дебіторської заборгованості. Коефіцієнт загальної ліквідності, який показує загальну здатність покрити короткострокові зобов'язання всіма оборотними активами, також різко впав (з 8,724 до 1,781, на 6,943). Його значення на кінець 2024 р. (1,781) є вищим за нормативний мінімум, а це вказує на те, що платоспроможність підприємства на кінець періоду залишається на достатньому рівні, проте значна негативна динаміка вимагає уваги.

Таким чином, незважаючи на значне погіршення динаміки ліквідності упродовж 2022–2024 рр., станом на кінець 2024 р. всі показники платоспроможності підприємства залишаються вищими за загальноприйняті нормативні значення. Основна проблема полягає не в абсолютному рівні платоспроможності на кінець періоду (він є задовільним), а в швидких темпах зниження ліквідності, що свідчить про інтенсивне використання або трансформацію високоліквідних активів (можливо, інвестиції в менш ліквідні активи, такі як запаси чи необоротні активи); зростання короткострокових зобов'язань або їхнє більш швидке зростання порівняно з оборотними активами.

У зв'язку з цим керівництву підприємства необхідно провести детальний аналіз причин такого стрімкого зниження ліквідності, зокрема структури оборотних активів і пасивів, з метою стабілізації показників та запобігання їх подальшому критичному падінню.

Методом ланцюгових підстановок (на основі даних табл. 3.6) проведемо факторний аналіз, щоб встановити, як саме окремі чинники вплинули на загальне відхилення коефіцієнта загальної ліквідності.

Таблиця 3.6

Аналітичні дані для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності підприємства на кінець 2022 та 2024 років

Показник	Умовне позначення	2022 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.	
				абсолютне	відносне, %
Оборотні активи, тис. грн	ОА	1099,2	376,6	-722,6	-65,7
Поточні зобов'язання, тис. грн	ПЗ	126,0	211,5	+85,5	+67,9
Коефіцієнт загальної ліквідності	КЗЛ	8,724	1,781	-6,943	-79,6

На підставі аналітичних даних табл. 3.6 визначаємо умовний показник коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ_{ум} = 376,6 \div 126,0 = 2,989. \quad (3.1)$$

Загальне відхилення (+,-) коефіцієнта загальної ліквідності у 2024 р. порівняно з 2022 р.:

$$\Delta КЗЛ = 1,781 - 8,724 = -6,943, \quad (3.2)$$

зокрема, у результаті впливу факторів:

1) оборотних активів:

$$\Delta КЗЛ_{оа} = 2,989 - 8,724 = -5,735; \quad (3.3)$$

2) поточних зобов'язань:

$$\Delta КЗЛ_{пз} = 1,781 - 2,989 = -1,208. \quad (3.4)$$

Проведений факторний аналіз за допомогою методу ланцюгових підстановок дозволив кількісно оцінити вплив чинників оборотних активів та поточних зобов'язань на значне зниження коефіцієнта загальної ліквідності. Загальна зміна коефіцієнта загальної ліквідності склала 6,943 (зниження з 8,724 до 1,781), що характеризує падіння показника на 79,6 %. Таке стрімке падіння ліквідності сталося внаслідок одночасного впливу двох негативних факторів: значного скорочення оборотних активів (у результаті інтенсивного вилучення, списання або їх перетворення в менш ліквідні чи необоротні активи) та суттєвого зростання поточних зобов'язань. Домінуючий вплив на зниження коефіцієнта загальної ліквідності належить скороченню обсягу оборотних активів (82,6 % загального падіння), а зростання поточних зобов'язань

посилило цей негативний ефект (17,4 % падіння).

Результати проведеного аналізу фінансово-економічного стану підприємства засвідчили, що підприємство має в цілому достатні характеристики фінансового стану за напрямками, але спостерігається їх зниження у 2024 р.

3.2. Аналіз формування доходів, витрат та фінансових результатів

Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів для малого підприємства є надзвичайно актуальним, оскільки цей процес є фактично «діагностикою здоров'я» бізнесу. Без проведення такого аналізу для малих підприємств підвищується ступінь ризику ведення діяльності в умовах конкуренції та економічної нестабільності. За результатами здійснення аналізу надається інформація, яка слугує підґрунтям для прийняття управлінських рішень щодо оцінки ефективності (визначення напрямів діяльності чи видів продукції, які є найбільш прибутковими та збитковими); контролю витрат (ідентифікація та контроль нераціональних або надмірних витрат); встановлення цін (обґрунтоване формування цінової політики з метою максимізації прибутку, враховуючи мінімально допустимий рівень цін, визначений на основі точки беззбитковості); прогнозування та планування; залучення інвестицій та кредитування; виявлення резервів підвищення дохідності та зниження витрат.

Проведення аналізу доходів, витрат та фінансових результатів є ключовий елемент для розуміння фінансового стану та ефективності малого підприємства. Джерела інформації можна умовно поділити на три основні групи: фінансова звітність, внутрішні облікові дані та первинні документи. Найбільш важливим і формалізованим джерелом є фінансова звітність, зокрема Звіт про фінансові результати (форма № 2-м) та для розрахунку показників

рентабельності Баланс (форма № 1-м). Проведення більш деталізованого аналізу, зокрема в частині встановлення змін, проводиться за даними внутрішніх регістрів бухгалтерського та управлінського обліку та первинних документів.

На основі узагальнення наукових підходів пропонується проводити аналіз фінансових результатів малого підприємства за напрямками (рис. 3.5):

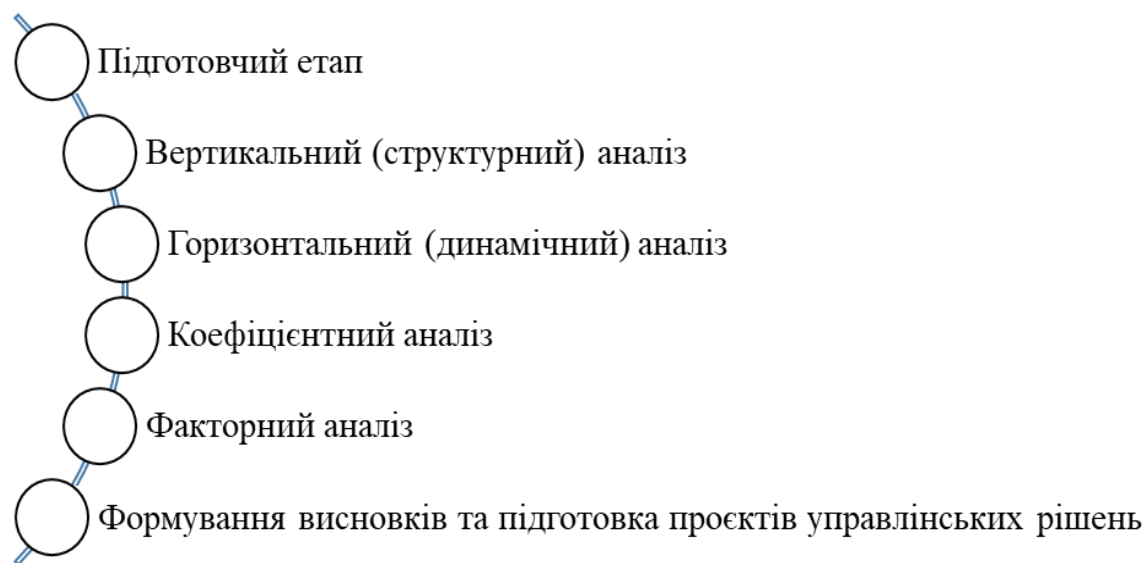

Рис. 3.5. Етапи аналізу фінансових результатів малого підприємства

1. Підготовчий етап. Передбачає: проведення збору даних для аналітичних досліджень; перевірку їх якості (зокрема, дотримання принципу нарахування та відповідності при відображенні доходів і витрат) та узгодження з іншими формами звітності.

2. Вертикальний (структурний) аналіз. Передбачає проведення оцінки структури формування чистого прибутку (визначення частки кожного виду витрат та проміжних фінансових результатів у чистому доході з метою оцінки, яка частка доходу йде на покриття витрат).

3. Горизонтальний (динамічний) аналіз. Передбачає проведення оцінки темпів зміни показників звітного періоду щодо попереднього періоду з метою виявлення диспропорції між темпами зростання витрат, доходу та чистого прибутку.

4. Коефіцієнтний аналіз. Передбачає розрахунок показників рентабельності.

5. Факторний аналіз. Передбачає виявлення чинників змін результативних показників.

6. Формування висновків та підготовка проєктів управлінських рішень. Передбачає обґрунтування у висновках одержаних результатів аналізу та підготовку проєктів управлінських рішень щодо підвищення прибутковості діяльності.

Проведення аналізу фінансових результатів базується на використанні таких методів: горизонтальний, вертикальний, трендовий, коефіцієнтний і факторний. Сучасний фінансовий аналіз переважно зосереджений на традиційних методах: горизонтальному, вертикальному та коефіцієнтному аналізі фінансової звітності. Водночас, потужні інструменти, такі як економіко-математичні моделі та функціонально-вартісний аналіз, залишаються найменш затребуваними у цій сфері.

Варто зазначити, що фундаментальне розуміння сутності фінансових результатів, їхньої мети та етапів формування, визначає вибір і доцільність конкретних методів оцінки. Основні напрями оцінки та аналізу фінансових результатів представлено в додатку Е.

Звіт про фінансові результати (форма № 2-м) містить інформацію про такі види фінансових результатів діяльності малого підприємства:

- фінансовий результат до оподаткування (рядок 2290) – різниця між доходами та витратами підприємства;
- чистий прибуток (збиток) (рядок 2350) – різниця між фінансовим результатом до оподаткування і податком на прибуток.

Для здійснення комплексного аналізу формування, структуризації та динаміки показників доходів, витрат і фінансових результатів підприємства за 2022–2024 роки, використовуються дані з додатків В, Г і Д. Відповідні розрахунки представлені в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

Динаміка та структурний аналіз доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.		2023 р.		2024 р.		2024 р. у % до 2022 р.
	сума, тис. грн	част- ка, %	сума, тис. грн	част- ка, %	сума, тис. грн	част- ка, %	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6619,0	100,0	6517,8	99,4	6548,5	100,0	98,9
Інші доходи	-	-	41,4	0,6	-	-	-
Разом доходи	6619,0	100,0	6559,2	100,0	6548,5	100,0	98,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1631,2	29,9	1827,4	29,3	2935,3	41,2	179,9
Інші операційні витрати	3787,0	69,4	4393,5	70,6	4184,7	58,8	110,5
Інші витрати	41,4	0,7	7,4	0,1	2,5	0,0	6,0
Разом витрати	5459,6	100,0	6228,3	100,0	7122,5	100,0	130,5
Валовий прибуток (збиток)	4987,8	×	4690,4	×	3613,2	×	72,4
У % до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	×	305,8	×	256,7	×	123,1	×
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	1200,8	×	296,9	×	-571,5	×	×
У % до операційних витрат	×	22,2	×	4,8	×	-8,0	×
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	1159,4	×	330,9	×	-574,0	×	×
Чистий прибуток (збиток)	1159,4	×	330,9	×	-574,0	×	×
У % до витрат	×	21,2	×	5,3	×	-8,1	×
У % до валового прибутку	×	23,2	×	7,1	×	×	×

Упродовж 2022-2024 рр. на підприємстві (табл. 3.7) спостерігається негативна динаміка фінансових результатів, спричинена різким зростанням витрат при стабільному, але дещо зменшеному рівні доходів. Загальна сума доходів підприємства упродовж періоду залишалася відносно стабільною, але мала тенденцію до невеликого зниження. У 2024 р. сума доходів (6548,5 тис. грн) становила 98,9 % від рівня 2022 р. (6619,0 тис. грн), що свідчить про незначне скорочення обсягів реалізації або зниження цін на продукцію/послуги. Доходи майже на 100 % формуються за рахунок чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), а це підтверджує, що діяльність підприємства є високоспеціалізованою і не має значних непрямих джерел доходу (за винятком 2023 р., коли були одержані «Інші доходи» (0,6%)).

Загальна сума витрат зростала значно швидше, ніж доходи. Зокрема, у 2024 р. загальні витрати (7122,5 тис. грн) зросли на 30,5 % порівняно з 2022 р. (5459,6 тис. грн). При цьому собівартість зростала найбільш різко: її сума у 2024 р. (2935,3 тис. грн) становила 179,9 % від рівня 2022 р. (1631,2 тис. грн), а це є основною причиною погіршення фінансового стану. Її частка у структурі витрат зросла з 29,9 % (2022 р.) до 41,2 % (2024 р.). Інші операційні витрати також зросли (на 10,5 %), хоча їхня питома вага у загальній структурі дещо знизилася (з 69,4 % до 58,8 %).

Незважаючи на зростання собівартості, валовий прибуток залишався позитивним, проте скоротився на 27,6 % (з 4987,8 тис. грн до 3613,2 тис. грн), що свідчить про зниження ефективності основної діяльності. Рентабельність собівартості знизилася критично: якщо у 2022 р. на 1 грн собівартості припадало 3,06 грн валового прибутку, то у 2024 р. – лише 1,23 грн. Найбільш загрозлива тенденція – це перехід від прибуткової до збиткової діяльності у 2024 р. (рис. 3.6).

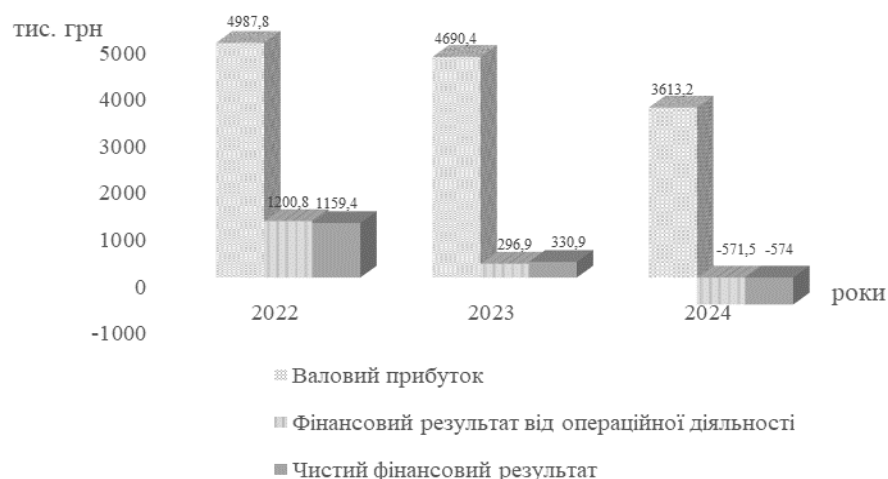

Рис. 3.6. Показники фінансових результатів підприємства за 2022-2024 рр.

Фінансовий результат від операційної діяльності зменшився з прибутку 1200,8 тис. грн (2022 р.) до збитку 571,5 тис. грн (2024 р.). Чистий прибуток (збиток) повторює цю тенденцію, переходячи від 1159,4 тис. грн прибутку до 574,0 тис. грн чистого збитку у 2024 р. Рівень рентабельності витрат знизився з

21,2 % (2022 р.) до рівня збитковості 8,1 % (2024 р.).

Отже, підприємство демонструє критичне погіршення фінансового стану упродовж 2022–2024 рр. Основною причиною є недостатній контроль над витратами, особливо над собівартістю реалізованої продукції, зростання якої значно випередило збільшення доходів. Для відновлення прибутковості підприємству необхідно: провести детальний функціонально-вартісний аналіз собівартості з метою виявлення та усунення нераціональних витрат; розробити заходи зі стимулювання продажів для збільшення чистого доходу, або переглянути цінову політику з урахуванням зрослої собівартості.

З метою більш детального аналізу змін фінансових результатів необхідно застосувати детермінований факторний аналіз. Тому, використовуючи вихідні дані табл. 3.8, проаналізуємо фактори, що вплинули на фінансові результати діяльності підприємства, зіставляючи 2024 р. із 2023 р.

Таблиця 3.8

Показники формування фінансових результатів підприємства для факторного аналізу (2023-2024 рр.), тис. грн

Показник	Рядок форми № 2-м	Умовне позначення	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-)
А	Б	В	1	2	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	ЧД	6517,8	6548,5	+30,7
Інші операційні доходи	2120	ІОД	-	-	-
Інші доходи	2240	ІД	41,4	-	-41,4
Разом доходи	2280	РД	6559,2	6548,5	-10,7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	С	1827,4	29,35,3	+1107,9
Інші операційні витрати	2180	ІОВ	4393,5	4184,7	-208,8
Інші витрати	2270	ІВ	7,4	2,5	-4,9
Разом витрати	2285	РВ	6228,3	7122,5	+894,2
Валовий прибуток	2000 – 2050	ВП	4690,4	3613,2	-1077,2
Операційні доходи	2000 + 2120	ОД	6517,8	6548,5	+30,7
Операційні витрати	2050 + 2180	ОВ	6220,9	7120	+899,1
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	ОД – ОВ	ФРОД	296,9	-571,5	-868,4

Продовж. табл. 3.8

А	Б	В	1	2	3
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	2290	ФР	330,9	-574	-904,9
Податок на прибуток	2300	ПП	-	-	-
Чистий прибуток (збиток)	2350	ЧП	330,9	-574	-904,9

Пропонується проводити факторний аналіз показників фінансових результатів діяльності малого підприємства використовуючи систему з чотирьох адитивних моделей.

1. Адитивна модель факторного аналізу показника валового прибутку:

$$ВП = ЧД - С. \quad (3.5)$$

Загальне відхилення (+, -) валового прибутку, тис. грн:

$$\Delta ВП = -1077,2, \quad (3.6)$$

зокрема, у результаті впливу факторів:

1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta ВП_{ЧД} = +30,7; \quad (3.7)$$

2) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta ВП_{С} = -1107,9. \quad (3.8)$$

За результатами факторного аналізу валового прибутку спостерігається значне погіршення ефективності основної діяльності підприємства у 2024 р. порівняно з 2023 р., а саме валовий прибуток зменшився на 1077,2 тис. грн, що свідчить про скорочення прибутку від реалізації. Така тенденція обумовлена сумарним впливом двох факторів. Збільшення чистого доходу від реалізації мало позитивний вплив на валовий прибуток у розмірі 30,7 тис. грн. Це свідчить про те, що підприємство дещо наростило обсяги реалізації або підвищило ціни. Поряд з цим, зростання собівартості реалізованої продукції мало значно більший і негативний вплив на валовий прибуток, а саме обумовило його зменшення на 1107,9 тис. грн. Отже, незважаючи на позитивну динаміку чистого доходу, її ефект був повністю нівельований і перевищений значним збільшенням собівартості. Це вказує на критичну необхідність

оптимізації витрат, що включаються до собівартості (матеріали, праця, виробничі накладні витрати), для відновлення прибутковості основної діяльності підприємства.

2. Адитивна модель факторного аналізу показника фінансового результату від операційної діяльності:

$$\text{ФРОД} = \text{ОД} - \text{ОВ} = (\text{ЧД} + \text{ІОД}) - (\text{С} + \text{ІОВ}). \quad (3.9)$$

Загальне відхилення (+,-) прибутку (збитку) від операційної діяльності, тис. грн:

$$\Delta \text{ФРОД} = -868,4, \quad (3.10)$$

зокрема, у результаті впливу факторів:

1) операційних доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ОД}} = +30,7 \quad (3.11)$$

з нього:

1.1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ЧД}} = +30,7; \quad (3.12)$$

1.2) інших операційних доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ІОД}} = -; \quad (3.13)$$

2) операційних витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ОВ}} = -899,1, \quad (3.14)$$

з нього:

2.1) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{С}} = -1107,9; \quad (3.15)$$

2.2) інших операційних витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_{\text{ІОВ}} = +208,8. \quad (3.16)$$

За результатами проведених розрахунків фінансовий результат від операційної діяльності зменшився на 868,4 тис. грн, що свідчить про значне погіршення фінансового результату у порівнянні з попереднім роком та пояснюється одержанням 571,5 тис. грн збитку у звітному році. Така зміна пояснюється впливом наступних чинників. Збільшення чистого доходу від

реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (на 30,7 тис. грн) забезпечило єдиний позитивний внесок у зміну фінансового результату від операційної діяльності. Це позитивний момент, який свідчить про зростання обсягів реалізації або цін. Зміна інших операційних доходів не вплинула на загальний результат або була настільки незначною, що не була відображена. Основною причиною погіршення фінансового результату є значне зростання операційних витрат (899,1 тис. грн), що повністю нівелювало позитивний ефект від зростання доходів та призвело до загального збитку. Найбільш визначальним чинником виявилось зростання собівартості реалізованої продукції (1107,9 тис. грн). Це є домінуючим фактором, що призвів до падіння фінансового результату від операційної діяльності. Це може бути викликано зростанням цін на сировину, матеріали, підвищенням оплати праці, неефективним використанням ресурсів або зміною структури реалізації. Зменшення інших операційних витрат (208,8\$ тис. грн) частково компенсувало негативний вплив зростання собівартості. Це позитивний момент, що може свідчити про заходи з економії або оптимізації адміністративних, збутових та інших витрат. Таким чином, основною причиною зменшення фінансового результату від операційної діяльності є значне перевищення темпів зростання операційних витрат (899,1 тис. грн) над позитивним приростом операційних доходів (30,7 тис. грн). Отже, підприємству потрібно зосередитися на управлінні витратами, насамперед на зменшенні собівартості реалізованої продукції.

3. Адитивна модель факторного аналізу показника фінансового результату до оподаткування:

$$\Phi P = P D - P B = (C D + I O D + I D) - (C + I O B + I B). \quad (3.17)$$

Загальне відхилення (+,–) прибутку до оподаткування, тис. грн:

$$\Delta \Phi P = -904,9, \quad (3.18)$$

зокрема, у результаті впливу факторів:

1) разом доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{д} = -10,7, \quad (3.19)$$

з нього:

1.1) чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{чд} = +30,7; \quad (3.20)$$

1.2) інших операційних доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{юд} = 0; \quad (3.21)$$

1.3) інших доходів:

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{ід} = -41,4; \quad (3.22)$$

2) разом витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{в} = -894,2, \quad (3.23)$$

з нього:

2.1) собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг):

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{с} = -1107,9; \quad (3.24)$$

2.2) інших операційних витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{юв} = +208,8; \quad (3.25)$$

2.3) інших витрат:

$$\Delta \text{ФРОД}_\text{ів} = +4,9. \quad (3.26)$$

У 2024 р. порівняно з 2023 р. фінансовий результат до оподаткування зменшився на 904,9 тис. грн, а це свідчить про значне погіршення фінансового результату підприємства. Таке падіння спричинене переважно зростанням витрат та, меншою мірою, падінням загальної суми доходів. Загальний вплив доходів на фінансовий результат виявився негативним і склав 10,7 тис. грн. Це означає, що, незважаючи на позитивні зрушення в основній діяльності, інші види доходів скоротилися. Вплив витрат на фінансовий результат є домінуючим негативним фактором, що становить 894,2 тис. грн. Це фактично є основною причиною загального погіршення результату. Покращення фінансового результату можна досягти за рахунок: запровадження контролю та зменшення собівартості (запровадити систему управління запасами та логістику, провести енергетичний аудит, інвестувати кошти в часткову

автоматизацію процесів); збільшення сум по інших доходах (запровадити управління надлишковими активами, розглянути можливість оренди); оптимізації витрат.

4. Адитивна модель факторного аналізу показника чистого прибутку:

$$\text{ЧП} = \text{РД} - \text{РВ} - \text{ПП}. \quad (3.27)$$

Загальне відхилення (+,–) чистого прибутку, тис. грн:

$$\Delta\text{ЧП} = -904,9; \quad (3.28)$$

зокрема, у результаті впливу факторів:

1) разом доходів:

$$\Delta\text{ЧП}_\text{Д} = -10,7; \quad (3.29)$$

2) разом витрат:

$$\Delta\text{ЧП}_\text{В} = -894,2; \quad (3.30)$$

3) податку на прибуток:

$$\Delta\text{ЧП}_\text{ПП} = 0. \quad (3.31)$$

Упродовж 2023-2024 рр. чистий прибуток зменшився на 904,9 тис. грн, а це свідчить про суттєве погіршення кінцевого фінансового результату підприємства. Скорочення чистого прибутку на таку значну суму вказує на неефективність або наявність серйозних проблем як у сфері управління доходами, так і, що більш важливо, у сфері управління витратами. Зменшення загальної суми доходів обумовило скорочення чистого прибутку на 10,7 тис. грн, а вплив витрат є домінуючим негативним фактором, що також призвів до зменшення чистого прибутку.

Отже, підприємство знаходиться у скрутному фінансовому становищі через критичне зростання собівартості, яке не покривається ані позитивною динамікою продажів, ані неопераційними доходами. Покращити фінансовий результат можна за рахунок негайного та ефективного контролю над витратами.

3.3. Оцінювання рентабельності та шляхи підвищення прибутковості діяльності підприємства

Одним із важливих напрямів фінансового аналізу є оцінювання рентабельності, яке характеризує ефективність використання ресурсів підприємства з метою одержання прибутку. Показник рентабельності розраховується як співвідношення суми прибутку до суми ресурсів чи витрат, які цей прибуток забезпечили, і зазвичай виражається у відсотках.

Проведемо оцінку показників рентабельності та окупності діяльності підприємства за 2022-2024 рр. за даними фінансового звіту малого підприємства (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Показники рентабельності та окупності діяльності підприємства за 2022-2024 рр.

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.
А	1	2	3	4
Показники рентабельності та окупності витрат				
Рентабельність виробничих витрат, %	305,8	256,7	123,1	-182,7
Рентабельність (збитковість) операційних витрат, %	22,2	4,8	-8,0	-30,2
Загальна рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	21,2	5,3	-8,1	-29,3
Чиста рентабельність (збитковість) витрат господарської діяльності, %	21,2	5,3	-8,1	-29,3
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	4,058	3,567	2,231	-1,827
Коефіцієнт окупності операційних витрат	1,222	1,048	0,920	-0,302
Показники рентабельності реалізованої продукції				
Рентабельність продажу, %	75,4	72,0	55,2	-20,2
Рентабельність (збитковість) доходу від операційної діяльності, %	18,1	4,6	-8,7	-26,8
Показники рентабельності та окупності капіталу				
Загальна рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	89,2	16,2	-29,3	-118,5
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	89,2	16,2	-29,3	-118,5
Загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	103,2	17,7	-32,9	-136,1

Продовж. табл. 3.9

А	1	2	3	4
Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу, %	103,2	17,7	-32,9	-136,1
Коефіцієнт окупності сукупного капіталу	5,090	3,194	3,338	-1,752
Коефіцієнт окупності власного капіталу	5,894	3,489	3,749	-2,145
Період окупності сукупного капіталу, років	1,1	6,2	×	×
Період окупності власного капіталу, років	1,0	5,6	×	×

Аналіз показників рентабельності та окупності діяльності підприємства за період 2022-2024 рр. (табл. 3.9, рис. 3.7) свідчить про суттєве та критичне погіршення фінансових результатів діяльності підприємства, що призвело до його збитковості у 2024 р.

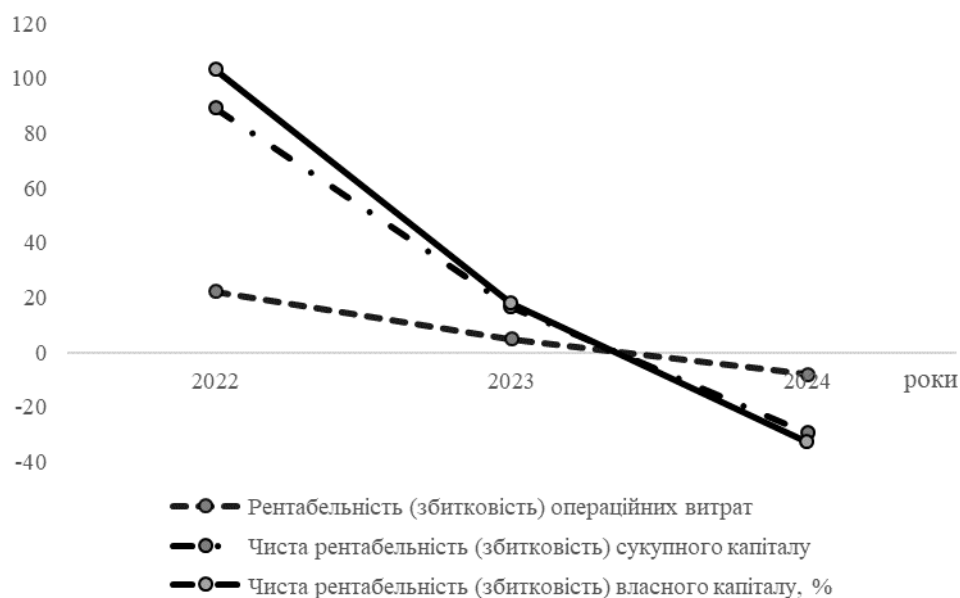

Рис. 3.7. Показники рентабельності діяльності підприємства за 2022-2024 рр.

Практично по всіх показниках рентабельності спостерігається стійка негативна динаміка упродовж періоду дослідження. У 2024 р. більшість основних показників рентабельності перейшли в категорію збитковості. Наприклад, рівень рентабельності операційних витрат знизився з 22,2 % у 2022 р. до рівня збитковості 8,0 % у 2024 р. (на 30,2 в.п.). Аналогічна тенденція спостерігається по загальній та чистій рентабельності витрат та капіталу.

Рентабельність виробничих витрат також знизилася зі значних 305,8 % у 2022 р. до 123,1 % у 2024 р. (на 182,7 в.п.), що свідчить про суттєве зниження ефективності використання виробничих ресурсів для отримання валового прибутку. Зниження показників загальної та чистої рентабельності витрат з 21,2 % до рівня збитковості в розмірі 8,1 % (на 29,3 в.п.) свідчить, що в 2024 р. підприємство витрачало на 8,1 % більше, ніж отримувало прибутку від цієї діяльності.

Зменшення показника рентабельності продажу з 75,4 % до 55,2 % (на 20,2 в.п.) свідчить про те, що частка прибутку в кожній гривні доходу від реалізації суттєво знизилася, що може бути пов'язано як зі зростанням собівартості, так і з необхідністю зниження цін або зменшенням маржинальності послуг. Рентабельність доходу від операційної діяльності стала збитковою (8,7%) у 2024 році, що також підтверджує нездатність підприємства покривати операційні витрати за рахунок основної діяльності. За результатами досліджень найгірша динаміка спостерігається по показниках оцінки рентабельності та окупності капіталу. До основних чинників, які обумовили зниження ефективності можна віднести зростання цін на ресурси (значне підвищення вартості телевізійного контенту, обладнання, електроенергії, ліцензійних платежів або оренди каналів зв'язку); збільшення фонду оплати праці персоналу; скорочення попиту і у результаті зменшення доходів та ін.

Підвищити ефективність діяльності можна шляхом запровадження оптимізації витрат за результатами проведення аналізу операційних витрат з метою пошуку резервів їх скорочення; підвищення маржинальності за результатами перегляду цінової політики та структури собівартості; стратегії «виходу на прибутковість».

Для аналізу впливу окремих чинників на динаміку результативного показника – чистої рентабельності сукупного капіталу – буде надано вихідну інформацію у вигляді табл. 3.10, після чого буде застосовано метод ланцюгових підстановок.

Таблиця 3.10

Аналітичні дані для факторного аналізу чистої рентабельності сукупного капіталу підприємства за 2023, 2024 рр.

Показник	Умовне позначення	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-)
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	П	330,9	-574	-904,9
Разом доходи, тис. грн	Д	6559,2	6548,5	-10,7
Середньорічна вартість капіталу, тис. грн	К	2040,7	1961,9	-78,8
Чиста рентабельність (збитковість) сукупного капіталу, %	РК	16,2	-29,3	-45,5
Рентабельність (збитковість) реалізації, %	РР	5,1	-8,8	-13,9
Коефіцієнт обертання капіталу	КОК	3,194	3,338	+0,144

Факторна модель для оцінки впливу чинників на зміну показника чистої рентабельності сукупного капіталу:

$$PK = \frac{П}{К} \times 100 = \frac{П \times Д}{К \times Д} \times 100 = \frac{П}{Д} \times 100 \times \frac{Д}{К} = PP \times KOK, \quad (3.32)$$

де РК – чиста рентабельність сукупного капіталу, %;

П – чистий прибуток, тис. грн;

К – середньорічна вартість капіталу, тис. грн;

Д – разом доходи, тис. грн;

РР – рентабельність реалізації, %;

КОК – коефіцієнт обертання капіталу.

Таким чином, динаміка показника чистої рентабельності сукупного капіталу залежить від впливу таких чинників:

- 1) рентабельність реалізації (РР);
- 2) коефіцієнт обертання капіталу (КОК).

На підставі вихідної інформації (табл. 3.10) визначимо умовне значення показника чистої рентабельності сукупного капіталу, %:

$$PK_{ум} = PP_1 \times KOK_0; \quad (3.33)$$

$$PK_{ум} = (-8,8) \times 3,194 = -28,1.$$

Загальне відхилення (+,-) по показнику чистої рентабельності сукупного капіталу, відсоткових пунктів:

$$\Delta PK = PK_1 - PK_0, \quad (3.34)$$

$$\Delta PK = (-29,3) - 16,2 = -45,5,$$

зокрема, у результаті впливу факторів:

1) рентабельності реалізації:

$$\Delta PK_{PP} = PK_{YM} - PK_0; \quad (3.35)$$

$$\Delta PK_{PP} = (-28,1) - 16,2 = -44,3;$$

2) коефіцієнта обертання капіталу:

$$\Delta PK_{KOK} = PK_1 - PK_{YM}; \quad (3.36)$$

$$\Delta PK_{KOK} = (-29,3) - (-28,1) = -1,2.$$

Проведений факторний аналіз дозволив оцінити вплив двох ключових факторів – рентабельності реалізації та коефіцієнта обертання капіталу – на зміну показника чистої рентабельності сукупного капіталу. Показник чистої рентабельності сукупного капіталу знизився на 45,5 в.п., що свідчить про значне погіршення ефективності використання сукупного капіталу підприємства. Показник рентабельності реалізації є домінуючим фактором, який спричинив зниження чистої рентабельності сукупного капіталу на 44,3 в.п., що пояснюється значним спадом рентабельності реалізації, яке ймовірно, викликано зростанням собівартості та/або операційних витрат відносно до обсягу доходів, або різким зменшенням чистого прибутку (переходом до чистого збитку). Коефіцієнт обертання капіталу також мав негативний вплив, але його вплив на загальне відхилення (1,2 в.п.) є незначним порівняно з рентабельністю реалізації.

Результати дослідження впливу чинників на зміну фінансових показників та рентабельності є основою для обґрунтування резервів підвищення прибутковості діяльності підприємства. Тому, використовуючи спосіб абсолютних різниць, ми визначимо вплив чинників на зміну фінансового результату до оподаткування підприємства, що дасть змогу сформулювати конкретні резерви його зростання.

Мультиплікативна модель дослідження впливу чинників на зміну фінансового результату до оподаткування:

$$\Phi P = K \times PK = K \times PP \times KOK, \quad (3.37)$$

де ΦP – фінансовий результат до оподаткування, тис. грн;

K – середньорічна вартість капіталу, тис. грн;

PK – загальна рентабельність сукупного капіталу, коефіцієнт – відношення фінансового результату до оподаткування до середньорічної вартості капіталу (K);

PP – рентабельність реалізації, коефіцієнт – відношення фінансового результату до оподаткування (ΦP) до разом доходів (D);

KOK – коефіцієнт обертання капіталу – відношення разом доходів (D) до середньорічної вартості капіталу (K).

Отже, на загальне відхилення фінансового результату до оподаткування здійснює вплив 3 чинники: 1) показник середньорічної вартості капіталу (K); 2) показник рентабельності реалізації (PP); 3) коефіцієнт обертання капіталу (KOK).

Дослідження буде проведено на основі інформаційних даних та розрахункових показників табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Аналітичні дані для факторного аналізу показника фінансового результату до оподаткування підприємства за 2023, 2024 рр.

Показник	Умовне позначення	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-)
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток, тис. грн	ΦP	330,9	-574,0	-904,9
Разом доходи, тис. грн	D	6559,2	6548,5	-10,7
Середньорічна вартість капіталу, тис. грн	K	2040,7	1961,9	-78,8
Рентабельність реалізації, коефіцієнт	PP	0,051	-0,088	-0,139
Коефіцієнт обертання капіталу	KOK	3,194	3,338	+0,144

Загальне відхилення (+,-) прибутку до оподаткування, тис. грн:

$$\Delta \Phi P = \Phi P_1 - \Phi P_0; \quad (3.38)$$

$$\Delta \Phi P = (-574) - 330,9 = -904,9,$$

зокрема, у результаті впливу факторів:

1) середньорічної вартості капіталу:

$$\Delta \Phi P_K = (K_1 - K_0) \times PP_0 \times KOK_0; \quad (3.39)$$

$$\Delta \Phi P_K = (1961,9 - 2040,7) \times 0,051 \times 3,194 = -11,3;$$

2) рентабельності реалізації:

$$\Delta \Phi P_{PP} = K_1 \times (PP_1 - PP_0) \times KOK_0; \quad (3.40)$$

$$\Delta \Phi P_{PP} = 1961,9 \times ((-0,088) - 0,051) \times 3,194 = -871,0;$$

3) коефіцієнта обертання капіталу:

$$\Delta \Phi P_{KOK} = K_1 \times PP_1 \times (KOK_1 - KOK_0); \quad (3.41)$$

$$\Delta \Phi P_{KOK} = 1961,9 \times (-0,088) \times (3,338 - 3,194) = -22,6.$$

Отже, загальний фінансовий результат до оподаткування підприємства суттєво погіршився упродовж 2024 р. порівняно з 2023 р., змінившись із прибутку в сумі 330,9 тис. грн до збитку в сумі у 574,0 тис. грн (на 904,9 тис. грн). Проведений факторний аналіз за моделлю Дюпона дозволив кількісно оцінити вплив кожного фактора в загальній зміні фінансового результату до оподаткування. Як свідчать одержані результати всі три фактори здійснили негативний вплив обумовивши його значне скорочення. Зокрема найбільша частка припадає на фактор рентабельності реалізації, зниження якого з 0,051 рівня рентабельності до 0,088 рівня збитковості призвело до зменшення фінансового результату на 871 тис. грн. Незважаючи на зростання коефіцієнта обертання капіталу на 0,144 (з 3,194 до 3,338), його вплив на фінансовий результат виявився негативним і обумовив зменшення на 22,6 тис. грн. Такий нетиповий вплив пояснюється тим, що, починаючи з 2024 р. мала місце не рентабельність реалізації, а збитковість і, тому, будь-яке прискорення оборотності капіталу лише збільшує розмір суми збитків. Скорочення середньорічної вартості капіталу на 78,8 тис. грн (з 2040,7 до 1961,9 тис. грн) також мало негативний вплив на фінансовий результат до оподаткування на суму 11,3 тис. грн. Зменшення ресурсної бази (капіталу) є додатковим чинником, що обмежує фінансовий результат, хоча його вплив є найменшим серед розглянутих факторів. Для виходу із даної ситуації підприємству необхідно

вжити першочергових заходів, спрямованих на збільшення доходів та/або скорочення витрат з метою відновлення позитивної рентабельності реалізації.

Ефективне управління оборотними коштами є важливою передумовою для зростання прибутковості. Прискорення оборотності оборотних активів на всіх етапах їхнього кругообігу (постачання, виробництво, збут) прямо корелює зі збільшенням виробничих можливостей і зміцненням фінансової стійкості. Прискорення оборотності оборотних активів зменшує потребу в них, дозволяє підприємству вивільнити частину оборотних коштів або для потреб економіки (абсолютне вивільнення), або для додаткового виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг (відносне вивільнення).

Оскільки швидкість обертання має вирішальне значення для результативності діяльності, визначимо суму додаткового (або недоотриманого) чистого прибутку підприємства, що виник у результаті зміни оборотності оборотних активів у 2024 р. порівняно з 2023 р.:

$$\Delta \text{ЧП} = \text{ЧП}_0 \times \frac{D_1}{D_0} \times \frac{\overline{OA_0}}{\overline{OA_1}} - \text{ЧП}_0, \quad (3.42)$$

де $\Delta \text{ЧП}$ – сума додаткового (недоодержаного) чистого прибутку у результаті зміни оборотності оборотних активів, тис. грн;

ЧП_0 – сума чистого прибутку у базовому році, тис. грн;

D_1 і D_0 – разом сума доходів відповідно в звітному та базовому роках, тис. грн;

$\overline{OA_0}$ і $\overline{OA_1}$ – сума середньорічної вартості оборотних активів відповідно в базовому і звітному роках, тис. грн.

У 2024 р. порівняно з 2023 р.:

$$\Delta \text{ЧП} = 330,9 \times (6548,5 \div 6559,2) \times (1078,0 \div 716,7) - 330,0 = +165,8 \text{ тис. грн.}$$

Отже, за рахунок прискорення оборотності оборотних активів у 2024 р. порівняно з 2023 р. підприємство додатково одержало чистого прибутку на суму 165,8 тис. грн.

У системі управління підприємством взаємопов'язаними є показники рентабельності, прибутковості, порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості. Адже досягти вищих значень рівня рентабельності та абсолютних сум прибутку можна тільки за умови низького значення порогу рентабельності та високого показника запасу фінансової стійкості.

У зв'язку з цим для оцінки стабільності роботи підприємства з точки зору операційної прибутковості проаналізуємо дані форми № 2-м «Звіт про фінансові результати» за період 2022–2024 рр. (додатки В, Г, Д). Використовуючи методику аналізу з табл. Ж.11 (додаток Ж), розрахуємо поріг рентабельності та запас фінансової стійкості (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

**Показники порогу рентабельності та запасу фінансової стійкості
підприємства за 2022–2024 рр.**

Показник	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення (+,-) 2024 р. від 2022 р.	
				абсо- лютне	віднос- не, %
Операційний дохід, тис. грн	6619,0	6517,8	6548,5	-70,5	-1,1
Операційні витрати, тис. грн	5418,2	6220,9	7120,0	+1701,8	+31,4
у тому числі:					
змінні витрати	1631,2	1827,4	2935,3	+1304,1	+79,9
постійні витрати	3787,0	4393,5	4184,7	+397,7	+10,5
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток), тис. грн	1200,8	296,9	-571,5	-1772,3	×
Маржинальний дохід, тис. грн	4987,8	4690,4	3613,2	-1374,6	-27,6
Частка (коефіцієнт) маржинального доходу в операційному доході	0,754	0,720	0,552	-0,202	-26,8
Поріг рентабельності, тис. грн	5022,5	6102,1	7581,0	+2558,5	+50,9
Частка порогу рентабельності в операційному доході, %	75,9	93,6	115,8	+39,9	×
Зона фінансової стійкості, тис. грн	1596,5	415,7	-1032,5	-2629,0	×
Запас фінансової стійкості, %	24,1	6,4	-15,8	-39,9	×

Упродовж періоду дослідження фінансова стабільність підприємства суттєво погіршилася про що свідчить динаміка показника фінансового результату (у 2022 р. було одержано прибуток в сумі 1200,8 тис. грн; у 2023 р. він скоротився до 296,9 тис. грн, а 2024 р. операційна діяльність стала

збитковою (було одержано збиток в сумі 571,5 тис. грн)). Загальне зниження прибутковості склало 1772,3 тис. грн за три роки.

Основною причиною погіршення стала диспропорція між динамікою доходів і витрат: операційний дохід майже не змінився, скоротившись на 1,1 % (70,5 тис. грн), що свідчить про відсутність зростання або стагнацію ринкових позицій, а операційні витрати зросли критично – на 31,4 % (1701,8 тис. грн). Найбільше зростання відбулося у результаті змінних витрат (зростання на 79,9 %) (рис. 3.8), що може свідчити про підвищення цін на сировину/послуги, зниження ефективності використання ресурсів або значне збільшення обсягу виробництва/надання послуг, що не було компенсовано зростанням доходу. Також зросли постійні витрати (10,5 %), що додатково тиснуло на фінансовий результат.

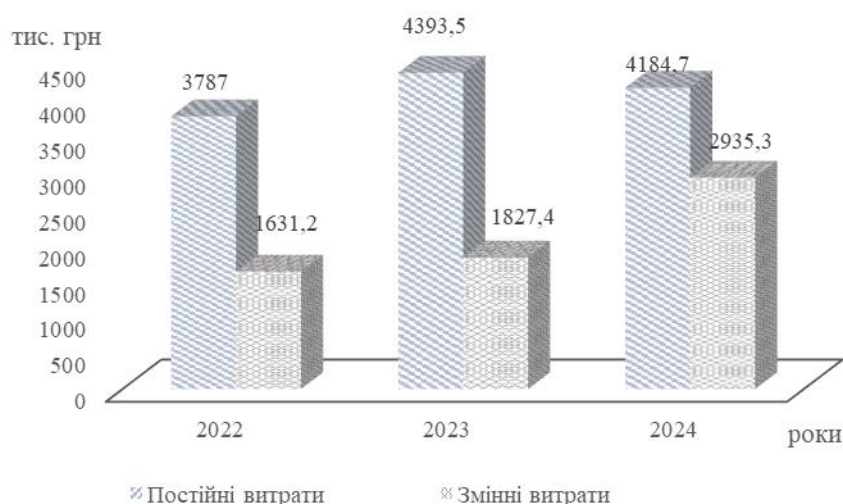

Рис. 3.8. Показники змінних і постійних витрат підприємства за 2022-2024 рр.

Коефіцієнт маржинального доходу істотно знизився з 0,754 у 2022 р. до 0,552 у 2024 р. (падіння на 26,8 %), що є прямим наслідком значного зростання змінних витрат. Кожна гривня доходу тепер приносить менше маржі, що ускладнює досягнення беззбитковості.

У результаті поріг рентабельності зріс на 50,9 % (2558,5 тис. грн) – з 5022,5 тис. грн до 7581,0 тис. грн, а його частка в операційному доході - 75,9% до 115,8%. Це означає, що мінімальний обсяг продажів, необхідний для покриття витрат, став значно вищим.

Запас фінансової стійкості різко скоротився з 24,1 % у 2022 р. до 6,4 % у 2023 р., а у 2024 р. став від'ємним (-15,8%), що перетворило зону фінансової стійкості на зону збитків (в сумі 1032,5 тис. грн). Це означає, що для досягнення беззбитковості підприємству необхідно збільшити свій дохід на 15,8 %.

Таким чином, підприємство перейшло зі стану фінансової стабільності у стан високого операційного ризику та збитковості. Критичне зростання змінних витрат і, як наслідок, зниження маржинального доходу призвели до різкого збільшення порогу рентабельності.

Отже, операційна діяльність є нестабільною і вимагає негайних управлінських рішень, спрямованих на: контроль та зниження змінних витрат; підвищення ефективності використання ресурсів (для відновлення коефіцієнта маржинального доходу); збільшення обсягу операційного доходу для того, щоб вивести його за межі нового, підвищеного порогу рентабельності.

Одним із напрямів підвищення прибутковості є проведення SWOT-аналізу фінансових результатів. SWOT-аналіз фінансових результатів малого підприємства є чудовим інструментом для стратегічного планування. Він допомагає поєднати фактичні фінансові показники з ширшим контекстом ринку, щоб визначити, як найкраще використати переваги та нейтралізувати ризики.

Метод SWOT класифікує фактори впливу на чотири групи (рис. 3.9):

1. Strengths (сильні сторони) – внутрішні фактори, переваги.
2. Weaknesses (слабкі сторони) – внутрішні фактори, недоліки.
3. Opportunities (можливості) – зовнішні фактори, сприятливі обставини.
4. Threats (загрози) – зовнішні фактори, несприятливі обставини.

Рис. 3.9. Складові SWOT-аналізу

Розглянемо характеристику складових SWOT-аналізу фінансових результатів через характеристику визначальних факторів (табл. 3.13), зокрема, деталізуємо для телекомпанії (табл. 3.14)

Таблиця 3.13

Матриця SWOT-аналізу фінансових результатів

S (сильні сторони) – внутрішні фактори	W (слабкі сторони) – внутрішні фактори
Високий рівень рентабельності продаж (маржа). Низька частка боргу в активах. Швидка оборотність активів та дебіторської заборгованості. Стабільний грошовий потік. Наявність фінансового резерву.	Низький рівень ліквідності. Висока собівартість продукції. Значні суми дебіторської заборгованості. Залежність від одного джерела фінансування. Відсутність ефективного планування.
O (сприятливі можливості) – зовнішні фактори	T (загрози) – зовнішні фактори
Доступ до пільгового кредитування (оголошення державної програми пільгового кредитування). Зростання купівельної спроможності цільової аудиторії та ринкового попиту, що дозволяє підвищити ціни. Запровадження нових платіжних систем/ технологій для зниження комісії. Можливість залучення інвестицій та грантів.	Зростання рівня інфляції вплине на збільшення витрат. Підвищення ставок по кредитах. Посилення податкового навантаження. Поява на ринку конкурента з демпінговими цінами.

За результатами проведеного SWOT-аналізу проводять комбінування встановлених визначальних факторів для розробки стратегічних рішень шляхом побудови матриці стратегій TOWS (табл. 3.15).

Таблиця 3.14

Матриця SWOT-аналізу фінансових результатів телекомпанії

S (сильні сторони) – внутрішні фактори	W (слабкі сторони) – внутрішні фактори
Високі показники рентабельності рекламного часу (значна маржа між собівартістю (технічне забезпечення, персонал) та ціною продажу рекламного блоку). Низька амортизація обладнання (використання власного, повністю списаного (але ще функціонального) обладнання, що знижує поточні витрати). Стабільна структура доходів (значна частка доходу формується від укладених довгострокових угод (абонплата, договори з великими рекламодавцями). Ефективне управління контентом (можливість багаторазового монетизування одного і того ж контенту шляхом показу архівних програм, продаж бібліотеки контенту онлайн-платформам). Мінімальна дебіторська заборгованість (рекламодавці зазвичай сплачують переважно за передплатою або з дуже короткими відстрочками).	Значна частка постійних витрат (велика сума витрат на оренду приміщень, електроенергію, комунальні послуги та заробітну плату незалежно від обсягу виробленого контенту чи рекламного доходу). Морально застаріле обладнання (високий рівень ймовірності непередбачуваних витрат на ремонт або необхідність великих капітальних інвестицій для заміни). Значна залежність від одного джерела доходу. Відсутність грошового резерву.
O (сприятливі можливості) – зовнішні фактори	T (загрози) – зовнішні фактори
Розширення ринку онлайн-реклами (можливість монетизувати контент через соціальні мережі та власні платформи, одержуючи додаткові рекламні доходи). Державні або грантові програми (доступ до пільгового фінансування або грантів на виробництво соціально важливого контенту, що забезпечує гарантований дохід). Технологічна конвергенція (зменшення вартості професійного обладнання). Зростання локального попиту (збільшення кількості місцевих компаній, які готові розміщувати рекламу).	Зростання вартості прав (зростання цін на закупівлю популярного ліцензійного контенту (фільми, спортивні програми, серіали). Регуляторні зміни (введення нових або збільшення старих податків/зборів за використання частот, ліцензій, або посилення вимог до контенту, що вимагає додаткових витрат). Високий рівень інфляції (зростання витрат на енергоносії, що критично важливо для телекомпаній, які споживають багато електроенергії). Посилення конкуренції.

Матриця стратегій TOWS – це інструмент стратегічного планування, який допомагає підприємству розробити конкретні стратегічні варіанти шляхом поєднання внутрішніх факторів (сильних і слабких сторін) із зовнішніми факторами (можливостями та загрозами), які були виявлені під час SWOT-аналізу.

На відміну від SWOT-аналізу, який є ніби «фотографією моменту» і фіксує фактори, TOWS-матриця є планом дій, що дозволяє перейти від аналізу до розробки стратегій.

Таблиця 3.15

Матриця стратегій (TOWS)

SO «Сила та Можливість» (Стратегія агресивного зростання)	WO «Слабкість та Можливість» (Стратегія поліпшення)
Мета: Використання сили для реалізації можливостей. Запропоновані дії: Інвестування в діджитал (використання стабільного доходу (S) для фінансування розробки власної OTT-платформи (O) з метою залучення нових рекламних бюджетів. Експорт контенту.	Мета: Використання можливостей для подолання слабких сторін. Запропоновані дії: Проведення технологічної модернізації (одержання гранту або пільгового кредиту для заміни застарілого обладнання). Диверсифікація клієнтів (використання зростання онлайн-ринку для активного залучення дрібніших рекламодавців та подолання залежності від одного клієнта).
ST «Сила та Загрози» (Стратегія захисту та диверсифікації)	WT «Слабкість та Загрози» (Стратегія уникнення/мінімізації)
Мета: Використання сили для мінімізації впливу загроз. Запропоновані дії: Використовувати стабільну структуру доходу з метою створення фінансового резерву для покриття потенційних витрат від регуляторних змін. Забезпечення контентної стійкості (збільшення частки власного, недорогого контенту з метою зменшення залежності від дорогих ліцензійних прав.	Мета: Уникнення найгіршого сценарію шляхом мінімізації впливу слабких сторін і загроз. Запропоновані дії: Скорочення витрат (проведення аудиту постійних витрат з метою пошуку шляхів їх скорочення). Перегляд бізнес-моделі (розгляд можливості переходу на менш витратну модель).

Побудована матриця стратегій TOWS дозволяє визначити пріоритети фінансових інвестицій та запропонувати шляхи оптимізації. У першу чергу надають перевагу стратегії SO «Сила та Можливості», так як її реалізація повинна забезпечити якнайшвидше фінансове зростання.

ВИСНОВКИ

За результатами проведених у кваліфікаційній роботі досліджень щодо питань методики складання фінансової звітності та аналізу фінансових результатів малого підприємства можна сформулювати такі висновки.

1. Фінансова звітність надає повну інформацію щодо фінансового стану підприємства, включаючи дані про наявність, розподіл та використання фінансових ресурсів, одержані прибутки чи збитки, рух власного й позикового капіталу, грошові потоки, а також детальний стан активів (основних, оборотних, нематеріальних) та заборгованостей (дебіторської та кредиторської). Для українських підприємств фінансова звітність є обов'язковою, оскільки вона одночасно виконує дві функції: надає універсальну інформацію державним органам (для цього її форми регламентуються законодавством) і водночас надає індивідуальну інформацію керівництву для внутрішнього управління та контролю. Фінансовий звіт малого підприємства включає такі складові: Баланс (форма № 1-м) та Звіт про фінансові результати (форма № 2-м). До напрямів удосконалення процесу складання фінансової звітності відносять: технологічне удосконалення та автоматизацію; удосконалення облікової політики; підвищення аналітичної цінності звітності шляхом удосконалення її для внутрішніх потреб; проведення процедур внутрішнього контролю та якості даних.

2. Підприємство створене з основною метою ведення підприємницької діяльності у сфері телекомунікацій та надання послуг для отримання прибутку та задоволення інтересів своїх учасників і трудового колективу. Підприємство діє на принципах повного господарського розрахунку, самоокупності та самофінансування, несучи фінансову і майнову відповідальність за результати діяльності та за виконання всіх зобов'язань перед контрагентами та бюджетом. Предмет діяльності підприємства охоплює широкий спектр медіа- та комунікаційних послуг, зокрема: створення та трансляція продуктів через

власні радіо-, теле-, відео- та комп'ютерні студії, експлуатація мереж кабельного мовлення, виробництво реклами та надання послуг доступу до мережі Інтернет.

Організація обліку на підприємстві регулюється Наказом про облікову політику від 02.01.2020 р. № 1. Облік ведеться бухгалтерією, яку очолює бухгалтер, що несе особисту відповідальність перед керівником, забезпечує дотримання єдиних методологічних основ та має право другого підпису на документах.

3. Складання та подання фінансової звітності є фінальним і обов'язковим етапом облікового циклу малого підприємства. Цей процес чітко регламентується ключовими нормативно-правовими актами: Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність». Складання звітності розпочинається лише після завершення всіх заключних облікових робіт (включаючи інвентаризацію, нарахування амортизації, а також закриття рахунків доходів та витрат). Але, насамперед, мале підприємство зобов'язане чітко визначити свій статус (як малого або мікропідприємства), оскільки від цього залежить, які саме форми звітності будуть використовуватися.

Спрощена фінансова звітність малих підприємств має значні відмінності від звітності великих компаній. Зокрема, малі підприємства не складають Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал та окремих Приміток до річної фінансової звітності. Необхідна інформація для розкриття включається безпосередньо у скорочені форми (№ 1-м та № 2-м), де статті є узагальненими, об'єднаними та мають мінімальний ступінь деталізації.

У Балансі (форма № 1-м) відображаються активи, зобов'язання та власний капітал, при цьому підсумок активів завжди повинен дорівнювати сумі зобов'язань та капіталу. Графа 3 балансу містить показники на початок звітного року (дані минулорічного річного балансу). Ці показники не змінюються при складанні проміжного квартального балансу. Графа 4 містить дані на кінець

звітний період. При складанні квартальної звітності ці показники наводяться наростаючим підсумком з початку року. Метою складання Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) є забезпечення користувачів повною, правдивою та неупередженою інформацією про всі доходи, витрати, а також отримані прибутки та збитки від діяльності підприємства за звітний період. Фінансова звітність подається виключно в електронному форматі з використанням кваліфікованого електронного підпису (КЕП). Для подання використовуються спеціалізовані програми (М.Е.Дос, «Сота») або інтегровані сервіси (наприклад, «Електронний кабінет платника» ДПС).

4. Результати проведеного аналізу фінансово-економічного стану підприємства засвідчили, що підприємство має в цілому достатні характеристики фінансового стану за напрямками, але спостерігається їх зниження у 2024 р. Зокрема, підприємство у 2022–2024 рр. здійснило суттєву інвестиційну політику спрямовану на оновлення та нарощування основних засобів. Це призвело до значного покращення виробничого потенціалу (збільшення частки основних засобів) у результаті різкого скорочення високоліквідних активів (грошових коштів). За показником власного капіталу підприємство має високий рівень фінансової незалежності та абсолютну ліквідність балансу за результатами аналізу платоспроможності.

5. У роботі запропонована та апробована послідовність проведення аналізу фінансових результатів малого підприємства. За результатами досліджень упродовж 2022-2024 рр. на підприємстві спостерігається негативна динаміка фінансових результатів, спричинена різким зростанням витрат при стабільному, але дещо зменшеному рівні доходів. Для відновлення прибутковості підприємству необхідно: провести детальний функціонально-вартісний аналіз собівартості з метою виявлення та усунення нераціональних витрат; розробити заходи зі стимулювання продажів для збільшення чистого доходу, або переглянути цінову політику з урахуванням зрослої собівартості.

За результатами факторних аналізів підприємство знаходиться у

скрутному фінансовому становищі через критичне зростання собівартості, яке не покривається ані позитивною динамікою продажів, ані неопераційними доходами. Покращити фінансовий результат можна за рахунок негайного та ефективного контролю над витратами. Упродовж періоду практично по всіх показниках рентабельності спостерігається стійка негативна динаміка.

5. Одним із напрямів підвищення прибутковості є проведення SWOT-аналізу фінансових результатів. Він допомагає поєднати фактичні фінансові показники з ширшим контекстом ринку, щоб визначити, як найкраще використати переваги та нейтралізувати ризики. У роботі за результатами проведеного SWOT-аналізу було проведено комбінування встановлених визначальних факторів для розробки стратегічних рішень шляхом побудованої матриці стратегій TOWS.

6. За результатами проведених досліджень з метою удосконалення процесу складання фінансової звітності та підвищення прибутковості діяльності підприємства пропонується:

- удосконалювати облікові процедури у результаті внесення змін до ПКУ та НП(С)БО;
- запровадити електронний документообіг з метою прискорення процесу збору інформації для звітного періоду та скорочення обсягу паперової роботи;
- розширити внутрішню звітність шляхом складання внутрішніх, більш деталізованих форм (наприклад, детальний Звіт про рух грошових коштів (для власників) або Звіт про дебіторську/кредиторську заборгованість);
- проводити процедури внутрішнього контролю;
- проводити аналіз фінансових результатів з метою відновлення прибутковості шляхом проведення детального функціонально-вартісного аналізу собівартості для виявлення та усунення нераціональних витрат;
- розробити заходи зі стимулювання продажів для збільшення чистого доходу, або переглянути цінову політику з урахуванням зрослої собівартості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баришевська І.В., Андрусик В.М. Особливості складання фінансової звітності у сільськогосподарських підприємствах. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Випуск 21. Частина 2. С. 177-179.
2. Башук І.Г. Формування обліково-інформаційного забезпечення про фінансовий стан суб'єкта малого підприємства в системі бухгалтерського, податкового обліку та фінансової звітності. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream.pdf> (дата звернення: 24.05.2025).
3. Бондар М.І., Верига Ю.А., Орищенко М.М. Звітність підприємства : підручник. Київ : ЦУЛ, 2015. 570 с. URL: http://culonline.com.ua/Books/Zvitnist%20pidpr_Bondar.pdf (дата звернення: 15.07.2025).
4. Бруханський Р.Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 480 с.
5. Бурлан С.А., Каткова Н.В. Бухгалтерський облік (загальна теорія) : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. 272 с.
6. Вареня В. Облікова стратегія та фінансова звітність. *Дебет–Кредит*. 2014. 9 лютого (№ 6). С. 32-36.
7. Верига Ю.А., Ночовна Ю.О. Проблеми і перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки : колективна монографія ; за заг. ред. професора Вериги Ю. А. та Ночовної Ю.О. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. 361 с.
8. Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. Економічний аналіз : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2015. 310 с.
9. Зелікман В.Д., Сокольська Р.Б., Распопова Ю.О., Акімова Т.В. Звітність підприємства : навч. посібник. Дніпро : ННІ «ІПБТ» УДУНТ, 2022. 208 с.
10. Гнатенко Є.П., Соболева І.В. Порівняння фінансової звітності суб'єктів малого та мікропідприємництва України та країн ЄС. *Молодий вчений*.

2017. №5 (45). С. 537-541. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/121.pdf> (дата звернення: 07.09.2025).

11. Гудзь Н.В., Денчук П.Н., Романів Р.В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. ; 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 424 с.

12. Дроб'язко С.І., Козир Т.М., Холод С.Б. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. ; за заг. ред. канд. екон. наук, проф. П.Й. Атамаса. Київ : ЦУЛ, 2012. 414 с.

13. Єгорова О.В., Дорогань-Писаренко Л.О., Литвин О.Ю. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів аграрного профілю. Полтава : РВВД ПДАА, 2016. 306 с.

14. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 365 с.

15. Жук В.М., Бездушна Ю.С., Мельничук Б.В. Галузеві стандарти обліку та фінансової звітності : кол. монографія. Київ: Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2015. 370 с. URL: http://magazine.faaf.org.ua/images/stories/juk/galuz_standarty_monogr2015/Galuz_standart_A5_fin.pdf

16. Іванчук Н.В. Звітність підприємств : навч. посіб. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 208 с.

17. Карпушенко М.Ю. Організація обліку : навч. посіб. (для студентів економічних спеціальностей, які навчаються за спеціальністю «Облік і аудит») ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Харків : ХНАМГ, 2011. 241 с.

18. Кащена Н.Б., Горошанська О.О., Гаркуша Н.М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : Харківський держ ун-т харч. та торгівлі, 2017. 593 с. URL: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/handle/123456789/1866> (дата звернення: 11.06.2025).

19. Колесніченко А.С. Компаративний аналіз форми фінансової звітності «Баланс» для малих та середніх підприємств. *Фінанси України*. 2022. №10. С. 115-125. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/entities/publication/e1349d63-f03c-48e2-9bc4-cdd170ea601e> (дата звернення: 22.06.2025).

20. Корягін М.В., Куцик П.О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2016. 276 с. URL: http://www.lac.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku /Docs/Problemi_ta_perspektivi_rozvitku_bukhgalterskoji_zvitnosti_.pdf

21. Лега О.В., Єрмолаєва М.В., Тютюнник С.В. Інформативність бухгалтерського балансу: аналіз структури та функцій. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №1 (52). С. 14-21. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1142/1094> (дата звернення: 29.08.2025).

22. Легенчук С.Ф., Вольська К.О., Вакун О.В. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід : колективна монографія. Івано-Франківськ: 2016. 228 с. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua>

23. Лисенко А.М. Складові елементи методики аналізу фінансової звітності малого підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31(70). № 4. С. 119-125.

24. Лисенко А.М., Недовоз Ю.Ю. Удосконалення методики проведення комплексного аналізу фінансової звітності малого підприємства. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*: зб. наук. пр. URL: [https://kntu.kr.ua/doc/zb_22\(2\)_ekon/stat_20_1/23.pdf](https://kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/23.pdf)

25. Литвин Б.М., Стельмах М.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : «ХайТек Прес», 2008. 336 с.

26. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон І.І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf> (дата звернення: 11.08.2025).

27. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік : підручник. Одеса: ОНЕУ, 2012. 670 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/506/1/>

28. Мардус Н.Ю., Лазуренко О.С. Економічна сутність фінансової звітності, методика її складання і аудиту. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Випуск 70. С. 175-179. URL: https://bses.in.ua/journals/2021/70_2021/29.pdf

29. Марченко М.М., Ширяєва Л.В., Онешко С.В., Чиж Л.П.,

Хотєєва Н.В. Аналіз фінансової звітності підприємства (практикум) : навч. посіб. ; під заг. ред. Л.В. Ширяєвої. 2-ге вид., доробл. І доп. Київ : Видавничий дім «Інтернаука», 2021. 176.

30. Мішура В.Б. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства. *Науковий вісник*. 2017. № 3 (24Е). С.121-126.

31. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. / *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>_(дата звернення: 15.08.2025).

32. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України № 290 від 29.11.1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text_29.

33. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : наказ Міністерства фінансів України № 318 від 31.12.1999 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : наказ Міністерства фінансів України № 226 від 31.05.2019 р. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00> (дата звернення: 15.08.2025).

35. Немченко В.В., Іванченкова Л.В., Купріна Н.М., Ткачук Г.О. Науково-методичні аспекти обліково-аналітичної системи підприємства : монографія. Одеса : Фенікс, 2016. 352 с.

36. Овсюк Н.В. Облікова політика підприємства в частині оплати праці. *ВІСНИК ЖДТУ*. 2012. № 4 (62). С. 162-165. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/42783/39499> (дата звернення: 11.08.2025).

37. Особливості подання та складання фінзвітності. URL: <https://news.dtki.ua/accounting/reposts/58342>

38. Отенко І.П., Азаренков Г.Ф., Іващенко Г.А. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.

39. Панченко І.Г. Спрощена фінансова звітність: що змінилося у формах та обліку витрат. *Актуальні питання сучасної економічної науки: тези доповідей II Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 4 грудня 2019 р.).* Полтава, 2019. С. 273-275.

40. Перерва П.Г., Лега О.В., Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М. Прибуток як основа фінансової стійкості та стратегічного розвитку підприємства. *Актуальні питання економічних наук.* 2025. № 7. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/203/215>

41. Пилипенко А.А., Азаренков Г.Ф. Розвиток теоретико-методологічних засад обліку, аналізу контролю і аудиту : монографія. Київ : ВД «ІНЖЕК», 2012. 640 с. URL:<http://aapil.ho.ua/index.php/ua/teksti-prats/teksti-monografij/25-rozvitok-teoretiko-metodologichnikh-zasad-obliku>

42. Поліщук О., Білоус В. Використання МСФЗ суб'єктами малого бізнесу: особливості впровадження та проблемні аспекти. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2024. № 1. С. 267-273.

43. Прийдак Т.Б., Лега О.В., Яловега Л.В., Мокієнко Т.В., Тютюнник С.В. Облік, оподаткування і контроль малого бізнесу в Польщі та Україні: практичний аспект. *Ефективна економіка.* 2024. №9. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4662/4701>

44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16 липня 1999 р. / *Верховна Рада України.* URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 22.07.2025).

45. Прохар Н.В., Ночовна Ю.О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.

46. Пушкар М.С. Облікова політика і звітність : навч. посіб. Тернопіль : Карт–Бланк, 2004. 141 с.

47. Річна бухгалтерська звітність підприємства. *Вісник податкової служби України.* URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/DG100184?an=125>

48. Річна фінансова звітність підприємства. *Вісник «Офіційно про податки»*. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/3192>

49. Румик І.І., Мельніченко І.В. Методика наукового дослідження фінансової стійкості в системі економічного механізму малих підприємств: принципи управління та діагностика рівня. *Ефективна економіка*. 2025. № 5. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/ee/article/download/6474/6558/14409>

50. Собченко (Кінева) Т.С., Соскіда Ю.М. Аналітична оцінка фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. *Регіональна економіка та управління*. 2017. № 4 (17). С. 96-100. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/710351.pdf> (дата звернення: 15.07.2025).

51. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник. Київ : Алерто, 2014. 1080 с.

52. Трохименко Т., Чухрай О. Особливості складання та подання фінансової звітності у період воєнного стану. *Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки здобувачів вищої освіти факультету обліку та фінансів: Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих практик*, випуск 15, 2023 р. Полтава : ПДАУ, 2023. С. 179-181.

53. Тютюнник П.С., Маляревський Ю.Д. Фінансова звітність : навч. посіб. Харків : ІН ТЕК, 2006. 220 с.

54. Тютюнник С., Тютюнник Ю. SWOT-аналіз: сутність та особливості проведення. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством* : Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. Полтавський державний аграрний університет (25 березня 2025 р.). Полтава, 2025. С. 487-488.

55. Тютюнник С.В., Денисенко В.О. Аналіз фінансових результатів діяльності малого підприємства: джерела інформації та напрями проведення. *Стратегічні пріоритети розвитку соціально-економічних систем у контексті*

сучасного наукового виміру : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя, 23 жовтня 2025 р). Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2025. С. 280-283.

56. Тютюнник С.В., Денисенко В.О. Запровадження звітності зі сталого розвитку. *Науковий вимір осмислення та пошуку оптимальних моделей розвитку України: маркетинговий, економічний, фінансовий, управлінський та правовий аспекти* : збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 19 березня 2025 р. Київ : Академія праці, соціальних відносин та туризму / за заг. ред. : Н.В. Писаренко, В.Б. Сухомлин, Київ, 2025. С. 277-279.

57. Тютюнник С.В., Литовченко Д.І. Облікова політика: сутність та особливості формування. *Забезпечення сталого розвитку економіки України в повоєнний період* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя, 11 червня 2024 р). Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2024. С. 127-131.

58. Тютюнник С.В., Малиш В.О. Цифровізація бухгалтерського обліку. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 20 листопада 2024 р. Хмельницький : ХНТУ, 2024. С. 230-232.

59. Тютюнник С.В., Салига О.С. Особливості детермінованого моделювання в аналітичних дослідженнях. *Актуальні проблеми сучасної науки: теоретичні та практичні дослідження молодих учених* : Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 14-15 квітня 2025 р. Полтава, 2025. С. 287-289.

60. Тютюнник С.В., Трохименко Т.В., Кошман Г.Б. Особливості складання фінансової звітності за 2022 рік. *Інноваційне підприємництво та*

торгівля: сучасний стан та перспективи розвитку : Збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Том 1 (м. Херсон – Кропивницький, 23 травня 2023 р.). Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2023. С. 112-116.

61. Тютюнник С.В., Тютюнник Ю.М. Обов'язковий аудит фінансової звітності. *Майбутнє – аудит* : Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої пам'яті д.е.н., професора Нусінова В.Я. (м. Кривий Ріг, 15 січня 2025 р.). Кривий Ріг : Видавець Р.А. Козлов, 2025. С. 122-125.

62. Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В. Позитивні ознаки і тенденції у майновому стані підприємства за інформацією активу балансу. *Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аудиту, оподаткування та аналізу в умовах міжнародної інтеграції* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (20 листопада 2024 р., м. Херсон – м. Хмельницький). Херсон : Книжкове видавництво ФОП Вишемирський В. С., 2024. С. 200-202.

63. Тютюнник Ю., Тютюнник С. Аналітична складова системи управління кредиторською заборгованістю у малих підприємствах. *Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки в умовах глобальних викликів*: зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів. 28 жовтня 2022 р. Кам'янець-Подільський, 2022. С. 467-470.

64. Тютюнник Ю., Тютюнник С. Завдання, напрями та інформаційне забезпечення оцінювання фінансового стану підприємницьких структур. *Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю* : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 20-21 квітня 2022 р.) / за ред. проф. Пилипенко К.А. Полтава : ПДАУ, 2022. С. 205-209.

65. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.

66. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз підприємств : навч. посіб. [Електронне видання]. Полтава : ПДАУ, 2024. 350 с

67. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. Особливості оцінювання майнового стану малих підприємств. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні* : Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 25 лютого 2022 року : збірник наукових праць [Електронний ресурс]. Вінниця : ВНТУ, 2022. С. 591-593.

68. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. Особливості оцінювання рівня та динаміки платоспроможності малих підприємств. *Формування та перспективи розвитку підприємницьких структур в рамках інтеграції до європейського простору* : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (заочна форма) (24 березня 2021 р., м. Полтава). Полтава, 2021. С. 376-379.

69. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. Показники оборотності активів і пасивів у малих підприємствах. *Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу* : I Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія (м. Кам'янець-Подільський, 01 лютого 2022 р.). Кам'янець-Подільський : НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», 2022. С. 157-159.

70. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. Показники оцінювання інвестиційної привабливості малого підприємства. *Наукове забезпечення розвитку національної економіки: досягнення теорії та проблеми практики* : матеріали IX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених (м. Полтава, 10 листопада 2022 року). Полтава, 2022. С. 126-128.

71. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. Послідовність аналізу ліквідності балансу малого підприємства. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22-23 березня 2022 р. Ч. 1. Львів : ЛНУП,

2022. С. 397-399.

72. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В. Сутність та напрями оцінювання ділової активності малих підприємств. *Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 10 листопада 2022 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2022. С. 353-355.

73. Тютюнник Ю.М., Тютюнник С.В., Дорошенко А.П. Оцінювання стану розрахунково-платіжних відносин у малих підприємствах. *Results of modern scientific research and development*. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2022. Pp. 462-468. URL: <https://sci-conf.com.ua> (дата звернення: 15.08.2025).

74. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник ; за ред. проф. М.Ф. Огійчука. 7-ме вид., перероб. і допов. Київ : Алерта, 2016. 1040 с.

75. Хомин П.Я., Журавель Г.П. Звітність підприємств : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2006. 656 с.

76. Чернелевський Л.М. Удосконалення обліку, аналізу і аудиту в умовах глобалізації світової економіки : колективна монографія. Київ : НУХТ, 2013. 215 с. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream>

77. Школьник І.О., Боярко І.М., Дейнека О.В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури». 2016. 368 с. URL: <http://culonline.com.ua/Books/Fin%20analiz%20Shkolnik.pdf> (дата звернення: 15.07.2025).

78. Шпанковська Н.Г., Король Г.О., Ковальчук К.Ф. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій : навч. посіб.; за ред. Ковальчука К.Ф. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 328 с.